

Rimliklaroqa

Rosul Pawlus Rim xahardiki jamaatkə yazoan məktup

¹ Rosullukka tallap qakiriloan, Hudaning hux həwirini jakarlxka ayrip təyinləngən, Məsih Əysaning quli boləan mənki Pawlustin salam!

² Huda bu hux həwərninɡ kelixini heli burunla pəyoqəmbərliri arkilik mukəddəs yazmilarda wədə kילוanidi. ■

³⁻⁴ Bu hux həwər Əz Oqli, yəni Rəbbimiz Əysa Məsih toqrisididur; jismaniy jəhəttin U Dawutning nəslidin tuquloan; birdinbir pak-mukəddəs Roh təripidin əlümdin tirildürülük arkilik «küq-qudrət Igisi Hudaning Oqli» dəp kərsitilip bekitilgən; □ ■

■ **1:1** Ros. 9:15; 13:2; Gal. 1:15. ■ **1:2** Yar. 3:15; 22:18; 26:4; 49:10; Qan. 18:15; 2Sam. 7:12; Zəb. 132:11; Yəx. 4:2; 7:14; 9:5; 40:10; Yər. 23:5; 33:14; Əz. 34:23; 37:24; Dan. 9:24; Mik. 7:20. □ **1:3-4** «**jismaniy jəhəttin u Dawutning nəslidin tuquloan**» — muxu «Dawut»

bolsa Dawut pəyoqəmbər, yəni Israiloqa padixah boləan Dawut. Nurəun pəyoqəmbərlər Məsih Dawutning əwladidin bolidu, dəp bexarət bərgənidi. «**birdinbir pak-mukəddəs Roh**» — grek tilida «pak-mukəddəskə təwə boləan Roh» degən səz bilən ipadilinidu. Bizningqə, xübhisizki, Hudaning Əz Mukəddəs Rohini kərsitidu; bəzi alimlar bu ibarini Məsih Əysaning əz rohini bildüridu, dəp qaraydu. ■ **1:3-4** Mat. 1:1; Luqa 1:32; Ros. 2:30; 13:23; 2Tim. 2:8; Yəx. 9:5; 44:6; 54:5; Yh. 2:19; Rim. 9:5; 1Yuhə. 5:20.

⁵ U arkilik, xundakla Uning nomi üqün barlik əllər arisida Hudaqa etikadtin bolıan itaətmənlik wujudka kəltürülüxkə biz mehir-xəpkətkə wə rosulluqka muyəssər bolduq;□

⁶ Silər ular arisida, Əysa Məsih tərpidin qakirilıansilər.□

⁷ Xunga, Huda səygən wə U «mukəddəs bəndilirim» dəp qakiroqan Rim xəhidiki həmminglaroqa, Atimiz Hudadin wə Rəbbimiz Əysa Məsihtin mehir-xəpkət wə aman-hatirjəmlik bolıay!■

Təxəkkür duasi

⁸ Aldi bilən mən Əysa Məsih arkilik həmminglar üqün Hudayımoqa təxəkkür eytimən; qünki

□ **1:5 «Uning nomi üqün barlik əllər arisida Hudaqa etikadtin bolıan itaətmənlik wujudka kəltürülüxkə biz mehir-xəpkətkə wə rosulluqka muyəssər bolduq»** — «əllər» muxu yərdə Yəhudıy əməs əlləni kərsitidu. Təwratta bəzidə Yəhudıylaroqa nisbətən «yat əllər» dəp tərjimə kəlimiz. **«Hudaqa etikadtin bolıan itaətmənlik wujudka kəltürülüxkə...»** — grek tilida səzmusəz pəkət «etikadning itaiti üqün...» deyilidu. □ **1:6 «Silər ular arisida, Əysa Məsih tərpidin qakirilıansilər»** — «ular arisida» — yəni Məsihkə etikad kılıqan yat əllər arisida. Demək, Rimlik etikadqılar dəl rosul Pawlus ularning hizmitidə boluxka qakirilıan kixilərdindur. **«Əysa Məsih tərpidin qakirilıansilər»** — baxka birhil tərjimisi: «Məsihkə mənəsup boluxka (Huda tərpidin) qakirilıan...». ■ **1:7** 1Kor. 1:2; Əf. 1:1.

silerning etikadinglar pütkül aləmgə pur kətti. □

⁹ Əz Ooqli tooʻrisidiki hux həwərdə qin roh-kəlbim bilən mən hizmitini kıliwatқан Huda Əzi mening dualirimda silərnı xunqə üzlüksiz əsləp turoʻanlikimoʻya guwahtur. □ ■

¹⁰ Mən dualirimda, mumkin kədər Hudaning iradisi bilən silerning yeninglaroʻya berixka ahir muyəssər boluxka həmixə ətünimən. ■

¹¹ Qünki mən silərnı birər rohiy iltipatka igə kılix arkilik mustəhkəmləx üqün silər bilən kəruixükə intayin təkəzzamən; □ ■

¹² yəni, mən aranglarda bolsam, bir-birimizning etikadidin əzara təsəlli wə ilham alalaymiz deməkqimən.

¹³ Kərindaxlar, mən silerning xuni bilixinglarnı halaymənki, baxka yərdiki əlliklərnıng

□ **1:8 «silerning etikadinglar pütkül aləmgə pur kətti»**

— Rim imperiyəsidikilər Rimning kanuni boyiqə: «Imperatori «Kəysər»ni «Rəb Huda» dəp etirap kılixka məjbur idi. Xunga «Əysa Məsih Rəbbimdur» dəp etirap kıloquqilar kattik qarxilikkə wə kəp ketim dəhxətlik ziyankəxlikkə uqraxka baxlıdi. Paytəhti Rim xəhiridiki puqralardin bəzilirining Məsihkə baolanoʻanliki: «Rim xəhiridə Məsihkə əgəxküqilər bar ikən!» dəp dunyani zilzilgə kəltürgənidi. □ **1:9 «Əz Ooqli tooʻrisidiki hux həwərdə qin roh-kəlbim bilən mən hizmitini kıliwatқан Huda...»** — grek tilida «qin roh-kəlbim bilən» pəkət «rohımda» deyilidu. **«hizmitini kıliwatқан Huda...»** — «hizmiti» muxu yərdə grek tilida alahidə «rohiy hizmət» yaki «kahınlik hizmət»ni kərsitidu. ■ **1:9** Rim. 9:1; 2Kor. 1:23; 11:31; Gal. 1:20; Fil. 1:8; 1Tes. 2:5; 2Tim. 1:3.

■ **1:10** Rim. 15:23,32. □ **1:11 «rohiy iltipət»** — Mukəddəs Rohtın kelidioʻan alahidə, məjizilik qəbiliyətın ibarəttur. Məsilən, «1Kor.» 12-14-bablarnı kəruğ. ■ **1:11** Rim. 15:29; 1Tes. 3:10.

arisida hizmitim mewə bərgəndək, silərninğ aranglardimu hizmitimning mewə berixi üqün yeninglaroqa berixni kəp kətim niyət kıldim, lekin bğüngiqə tosaləuqa uqrap keliwatimən.

□ ■

14 Mən hərəkəndək adəmlərgə, məyli Yunanliqlar wə yat taipilərgə, danixmən wə nadanlaroqa bolsun, həmmisigə kərzdarmən. □ ■

15 Xuning üqün imkaniyət manga yar bərsila mən Rindiki silərgimu hux hərwərnəni yətküzüp bayan kılıxka kizəinmən.

Hux həwərninğ zor qudriti

16 Qünki mən Məsiğ toqrisidiki bu hux həwərdin hərgiz hijil bolmaymən! Qünki u uningə ixəngüqilirininğ həmmisini, aldi bilən Yəhudiylarni, andin keyin Greklərnəni nijatka

□ **1:13 «silərninğ xuni bilixinğlarni halaymənki...»** — bu sözlər adəttə Rim imperatori yarlıq qüxürgəndə ixlitidiqan ibarə idi. Rosul Pawlus təwəndiki gepini «Aləm imperatori Əysa Məsiğ»din kəlgən dəp puratmaqı ohxaydu. Əyni sözlər «xuni bilməslikinğlarni halimaymənki,...». **«əlliklər...»** — barlıq Yəhudiy əməs millətlər, «yat əllər», «taipilər». ■ **1:13** 1Tes. 2:18. □ **1:14 «... hərəkəndək adəmlərgə, məyli Yunanliqlar wə yat taipilərgə, danixmən wə nadanlaroqa bolsun...»** — muxu yərdə «yat taipilər» Yunanliq əməslərnəni yaki xu dəwrdiki «mədəniyət bəlgisi boləqan Yunan tili»ni seziyəlməydiqan «mədəniyətsizlər»ni kəsitudu. **«mən... həmmisigə kərzdarmən»** — buning mənisi bəlkim «həmmisigə hux həwərnəni yətküzüxkə kərzdarmən» bolsa kərək. ■ **1:14** 1Kor. 9:16.

erixtüridioqan Hudaning küq-қudritidur! □ ■

¹⁷ Qünki *hux həwərdə* etikadқа اساسlanoqan, Hudaning birhil həққанийлиқи etikad қилоқуқилароқа wəһий қилиноқандур. *Muқəddəs yazmilarda* yezilətinidəк: — «Həққаний adəm ixənq-etiqadi bilən һayat bolidu». □ ■

Insaniyatning qūxkūnlük jəryani

¹⁸ Qünki həққанийətsizlik bilən həқіқətni basidioqan insannarning barliқ iplasliқioqа wə həққанийətsizliқigə nisbətən Hudaning қaratқan oqəziрi ərxтин oқuқ wəһий қilinmakta.

¹⁹ Qünki insannlar Huda toqrisida bilələyidioqan ixlar ularning kəz aldida turidu; qünki Huda һəmmini ularoqа oқuқ kərsitip bərgən ■

²⁰ (qünki dunya apiridə boləqandin beri Hudaning kəzgə kərünməs əzgiқilikliri, yəni mənggūlүk қudriti wə birdinbir Huda ikənliқi Өzi yaratқan məwjudatlar arkilik oқuқ

□ **1:16 «Məsiһ toqrisidiki bu hux həwər»** — grek tilida «Məsiһning hux həwiri» degən sözdə ipadilinidu. **«Greklər»** — (yaki «Yunanliқlar») muxu yərdə barliқ Yəһudiy əməs millətlər yaki əlliklərgə wəkil kelidu. **«...nijatқа erixtüridioqan Hudaning küq-қudritidur»** — «nijat» degən Huda adəmnini gunahini kəqürüp, uningdin қutқuzup, mənggūlүk һayatni ata қilixini kərsitidu. ■ **1:16** Zəb. 40:9-10; 1Kor. 1:18; 15:2; 2Tim. 1:8. □ **1:17 «hux həwərdə etikadқа اساسlanoqan, Hudaning birhil həққанийлиқи etikad қилоқуқилароқа wəһий қилиноқандур»** — baxқа birhil tərјimisi: «hux həwərdə Hudadin kəlgən, baxтин ahir etikadқа اساسlanoqan bir həққанийliқ axkarilanəqandur». **«Həққаний adəm ixənq-etiqadi bilən һayat bolidu»** — «Һab.» 2:4. ■ **1:17** Һab. 2:4; Yһ. 3:36; Rim. 3:21; Gal. 3:11; Fil. 3:9; Ibr. 10:38. ■ **1:19** Ros. 14:17.

körülməktə, xundaqla buni qüxinip yətkili bolidu. Xu səwəbtin insanlar heq baħanə kərsitəlməydu) ■

21 — qünki insanlar Hudani bilsimu, uni Huda dəp uluqlimidi, Uningoʻra təxəkkür eytmidi; əksiqə, ularning oy-pikirliri bimənə bolup, nadan kəlbi karangoʻulixip kətti. ■

22 Əzlrini danixmən kīlip kərsətsimu, lekin əkilsiz bolup qīkti;

23 qirimas Hudaning uluqluqining ornioʻra qirip əlidioʻan adəmzatka, uqar-kanatlaroʻra, tət ayaollik haywanlaroʻra wə yər beoʻqirliouqilaroʻra ohxaydioʻan butlarni almasturup qoyoʻanidi. ■

24 Xunga Huda ularni kəlbidiki xəhwaniy həwəsliri bilən iplaslik kīlixka, xundaqla bir-birining tənirini nomuska qalduruxka qoyup bərđi.

25 Ular Huda toʻqrisidiki həkikətəni yaloʻanoʻra aylandurđi, Yaratquqining ornioʻra yaritiloʻan nərsilərgə qokunup, tawap-taət kīloʻanidi. Həlbuki, Yaratquqioʻra təxəkkür-mədhıyə mənggügə oqulmakta! Amin!

26 Mana xuning üqün, Huda ularni pəskəx xəhwaniy həwəslərgə qoyup bərđi. Hətta ay-allarmu təbiy jinsiy munasiwətəni oʻəyriy munasiwətəkə aylandurđi; □ ■

27 xuningdək, ərlərmu ayallar bilən bolidioʻan təbiy jinsiy munasiwətlərnı taxlap, baxka

■ 1:20 Zəb. 19:1-2 ■ 1:21 Kan. 28:28 ■ 1:23 2Pad. 17:29.

□ 1:26 «ayallarmu təbiy jinsiy munasiwətəni oʻəyriy munasiwətəkə aylandurđi» — grek tilida «ayallarmu jinsiy munasiwətəni təbiy qanuniyətəkə hilap munasiwətəkə aylandurđi» deyilidu. ■ 1:26 Law. 18:22,23.

ərlərgə xəhwaniy həwəslər bilən keyüp pixidioqan boldi. Ərlər ərlər bilən xərməndilikkə kirixti wə nətijidə ularning muhalip qilmixliri öz bexioqa qikti.

²⁸ Ular Hudani bilixtin waz keqixni layiq kərgənliki tallioqanliqi üqün, Huda ularni buzuk niyətlərgə wə nalayiq ixlarni qilixka koyup bərđi.

²⁹ Ular hərhil həkkanıyətsizlik, rəzillik, nəpsaniyətqilik, əqmənlikkə qəmüp, həsəthorluk, qatillik, jedəlhörük, məkkarlik wə hərhil bətniyətlər bilən toldi. Ular iqwagər, ³⁰ təhməthor, Hudaqə nəprətlinidioqan, kibirlik, mahtanqak, qongqi, hərhil rəzilliklərni oylap qikiridioqan, ata-anisining səzini anglimaydioqan,

³¹ yorutulmioqan, wədisidə turmaydioqan, keyümsiz wə rəhimsiz insanlardur.

³² Ular Hudaning xularoqa boləqan adil həkümuni, yəni xundak ixlarni qiloquqilarning əlümgə layiq ikənlikini enik bilsimu, bu ixlarni əzliri qilipla qalmay, bəlki xundak qilidioqan baxqilardin səyünüp ularni alkixlaydu. ■

2

Hudaning həkümü

¹ Əmdi əy baxqilarning üstidin həküm qilidioqan insan, kim boluxungdin qət'iynezər bahənə kərsitəlməysən; qünki baxqilar üstidin qaysi

■ 1:32 Hox. 7:3.

ixta həküm kilsang, xu ixta öz gunahıngni bekitisən. Qünki əy həkümqi, sən özüngmu ularğa ohxax ixlarni kiliwatisən.■

² Bizgə məlumki, Hudaning undağ ixlarni kılğanlar üstidin həküm qıkirixi *mutlāğ* həkikətkə asalanğandur.

³ Xunga, i xundağ ixlarni kılğanlar üstidin həküm qıkarıuqi, xundağla xuningğa ohxax ixlarni kılıuqi insan, özüng Hudaning həkümidin qağalaymən dəp hiyal kılamsən?

⁴ Yaki Hudaning mehribanlığining seni towa kılax yoliğa baxlaydığanlığını heq bilməy, uning mehribanlığı, kəng kōrsaklığı wə səwr-takitining molluğiğa səl karawatamsən?■

⁵ Əksiğə, towa kılmaydığan jağillıking wə tax yürəklıkingdin, Huda adil həkümini ayan kılıdığan qəzəplik küni üqün sən öz bexingğa qüxıdığan qəzipini toplawatisən.■

⁶ Huda hərkingə öz əməllirigə yarixa ix kōridu.■

⁷ Yahxi ixlarni səwrqanlık bilən kılip, xan-xərəp, hōrmət-eh̄tiram wə baqiylikni izdigənlərgə U mənggölük hayat ata kılidu;□

⁸ lekin xəhsiyətgilərgə, həkikətkə tən bərməy, əksiğə həkkanıyətsizlikkə əgəxkənlərgə qəzəp-kəhr yaqdurulidu;■

⁹ yamanlık kılıdığan barlık jan igisigə, aldi bilən Yəhudiylarğa, andin Greklərgə külpət wə dərd-

■ **2:1** 2Sam. 12:5; Mat. 7:1; 1Kor. 4:5. ■ **2:4** 2Pet. 3:15.

■ **2:5** Rim. 9:22. ■ **2:6** Zəb. 62:12; Yər. 17:10; 32:19; Mat. 16:27; Rim. 14:12; 1Kor. 3:8; 2Kor. 5:10; Gal. 6:5; Wəh. 2:23; 22:12. □ **2:7** «**hōrmət-eh̄tiram wə baqiylik...**» — grek tilida «hōrmət-eh̄tiram wə qırıməslik...».

■ **2:8** 2Tes. 1:8.

ələm qüxidu; □

¹⁰ birak, barlik yahxilik qilouqilaroqa, aldi bilən Yəhudiylaroqa, andin Greklərgə xan-xərəp, hərmət-əhtiram wə aman-hatirjəmlik təkdım kilinidu.

¹¹ Qünki Hudada adəmning yüz-hatirisini qilix yoqtur. ■

¹² — qünki Təwrat qanunini bilməy gunah sadir qiləanlarning hərbi Təwrat qanunining həkümigə uqrimisimu, *əyibkə uqrap* halak bolidu; Təwrat qanunini bilip turup gunah sadir qiləanlarning hərbi bu qanun boyiqə sorakqa tartilidu □

¹³ (qünki Hudaning aldida qanunni angliəanlar əməs, bəlki qanunoqa əməl qilouqilar həkkanıy həsablınidu. ■

¹⁴ Qünki Təwrat qanunini bilməydiəan əlliklər təbiy halda bu qanunoqa uyəun ixlarni qilsa, gərçə bu qanundin həwərsiz bolsimu, Təwrat

□ **2:9 «Yəhudiylaroqa, andin Greklərgə...»** — «Greklər» (yaki «Yunanliklar») muxu yərdə wə 10-ayəttə grek tilida , barlik Yəhudi y əməs əlliklər wə millətlərgə wəkil kelidu. ■ **2:11** Qan. 10:17; 2Tar. 19:7; Ayup 34:19; Ros. 10:34; Gal. 2:6; Əf. 6:9; Kol. 3:25; 1Pet. 1:17. □ **2:12 «Təwrat qanuni»** — yaki pəkət «qanun» yaki «mukəddəs qanun», muxu yərdə wə təwəndiki barlik ayətlərdə Huda Musa pəyoələmbərgə qüxürgən qanunni kərsitidu. Bu qanun Mukəddəs Kitabning awwalki bəx kismini təxkil qiləan; xunga Yəhudi y həlki bəzidə muxu bəx kismni «qanun-yolyoruk» (ibraniy tilida «Torah») dəp ataydu. Ərəb tilidiki «Təwrat» muxu səzdin qikқан. Adəttiki əhwal astida «mukəddəs qanunni bilmigənlər» Yəhudi y əməslər («yat əllər») ni kərsitidu, «mukəddəs qanunni bilgənlər» Yəhudiylarni kərsitidu. «Təwrat» wə «Təwrat qanuni» toqruluk «Təbirlər»nimu kəring. ■ **2:13** Mat. 7:21; Yaқ. 1:22; 1Yuha. 3:7.

qanuni ularda k r ng n bolidu.

¹⁵ Ularning bu qiloqanliri  z k lblririg  qanun t l plirining p t kl k ik nlikini k rsitidu; xuningd k, ularning wijdanlirimu  zlririg  h kik tning guwahqisi bolup, oy-pikirliri  zini  yibl ydu yaki  zini aqlaydu)

¹⁶ — m n y tk z p keliwatqan bu hux h w rg  asas n Hudaning  ysa M sil  arkilik insanalarning k lbid  p kk n m hpiy ixlar  stid n h k m qikiridiloqan k nid  *yukirida eytiloqan ixlar qoqum y z beridu.* □ ■

Y hudiylar w  T wrat qanuni

¹⁷ S nqu,  g r  z ngni Y hudiy d p atap, T wrat qanunioq   mid baqlap, Hudaq  t w m n d p mahtansang, □ ■

¹⁸ qanundin  ginip uning iradisini bilip, esil bil n p sni p rk  tk n bolsang,

¹⁹⁻²⁰ T wrat qanunidin bilim w  h kik tning j whirig  ig  boldum d p karap,  z ngni korlaroq  yol baxliq qi, karangq da qaloqanlaroq  mayak, nadanlaroq   g tk qi, g d kl rg  ustaz d p ix ng n bolsang —

²¹  mdi s n baxqilaroq  t lim beris nu,  z ngg  b rm ms n? Oqrilik qilmanglar d p w z eytis nu,  z ng oqrilik qilams n?

□ **2:16** «*yukirida eytiloqan ixlar qoqum y z beridu*» — «yukirida eytiloqan ixlar» 6-12-ay tl rd  eytiloqan ixlarni, dem k Hudaning soraq qilidoqinini k rsitidu. ■ **2:16** Mat. 25:31.

□ **2:17** «*Hudaq  t w m n d p mahtansang...*» — grek tilida «Hudada mahtansang...». ■ **2:17** Rim. 9:4.

22 «Zina qilminglar» — dəp wəz eytiysənu, əzüng zina qilamsən? Butlardin nəprətlinisənu, əzüng buthanilardiki nərsiləрни bulang-talang qilamsən?

23 Təwrat qanuni bilən mahtinisənu, əzüng xu qanunoʻra hilaplik qilib, Hudaʻoʻra daʻol kəltürəmsən?!

24 Huddi *mukʻəddəs yazmilarda yeziloʻqinidək*: «Silərninɡ qilmixinglar tūpəylidin Hudaning nami taipilər arisida kupurlukʻka uqrimakʻta». □ ■

25 Təwrat qanunioʻra əməl qilsang, hətnə qilinoninɡning əhmiyiti bolidu, lekin uningʻoʻra hilaplik qilsang, hətnə qilinoninɡning hətnə qilinmioʻqandək hesablinidu. □

26 Əmdi hətnisizlər qanunning tələpligə əməl qilsa, gərqə hətnisiz bolsimu, Huda tərīpidin hətnilik hesablanmamdu?

27 Təwrat qanun dəsturidin həwərdar wə hətnilik turukluk qanunoʻra hilaplik qiləuqi, i Yəhudi, qanunoʻra əməl qilidion jismaniy hətnisizlər tərīpidin sening gunahing üstidin həkum qikiriliwatmamdu?

28 Qünki sirtki kərünuxi Yəhudi, bolsila uni *həqikiy* Yəhudi degili bolmaydu, sirtki jəhəttiki

□ 2:24 «Silərninɡ qilmixinglar tūpəylidin Hudaning nami taipilər arisida kupurlukʻka uqrimakʻta» — «Yəx.» 52:5.

■ 2:24 Yəx. 52:5; Əz. 36:2. □ 2:25 «Təwrat qanunioʻra əməl qilsang, hətnə qilinoninɡning əhmiyiti bolidu, lekin uningʻoʻra hilaplik qilsang, hətnə qilinoninɡning hətnə qilinmioʻqandək hesablinidu.» — demisəkm, Yəhudiylar Təwrat qanuni boyiqə hətnə qilidu. Hətnilikning əzi «Mən Hudaning adimimən» degənlikni wə «Yəhudi bolux»ning simwoli dəp qarilatti.

jismaniy hətningimü *həqiqiy* hətne degili bolmaydu, ■

²⁹ rohida Yəhüdiy bolqini *həqiqiy* Yəhüdiydir; uning hətne qilinqini hətne qanun dəsturi arkilik əməs, bəlki kəlbidə, Rohtindur. Bunday kixining təriplinixi insanlar təripidin əməs, bəlki Huda təripidin bolidu. □ ■

3

¹ Undaқта, Yəhüdiy bolqanning Yəhüdiy əməstin nemə artuqçilixi bar? Hətnilik bolqanning nemə paydisi bar?

² Əməliyəttə, ularning hər jəhəttin kəp artuqçilixi bar. Birinqidin, Hudaning bexarətlilik sözliri Yəhüdiylaroqa amanət kilinoqan. ■

³ Əmdi gərqə ulardin bəziliri ixənqsiz qikқан bolsimu, buningoqa nemə bolatti? Ularn-

■ **2:28** Yh. 8:39; Rim. 9:7. □ **2:29** «**rohida Yəhüdiy bolqini həqiqiy Yəhüdiydir; uning hətne qilinqini hətne qanun dəsturi arkilik əməs, bəlki kəlbidə, rohtindur**» — «Rohtindur» bolsa, Mukəddəs Rohtindur. Bəzi alimlar «Rohtin»ni «rohta» dəp qüxinidu, xundakla bundak ayətni «...hətne kəlbədə, rohta,... dəsturidin əməstur» dəp tərijimə kilidu. Hətne toqruluk «Əzakiyal», «Filipiliklaroqa» wə «Kolossiliklərgə»diki «kozumqə söz»lirimizni kəring. «**Bunday kixining təriplinixi insanlar təripidin əməs, bəlki Huda təripidin bolidu**» — ibraniy tilida «Yəhüda» degənnin əsliy mənisi «mahtax», «təripləx», «tərip» degənliktur. Xunga ayətnin tegidiki mənisi: ««Həqiqiy Yəhüdiy» bolux üqün, u Huda təripidin təripləngən («Yəhüda») boluxi kerək. ■ **2:29** Qan. 10:16; Yər. 4:4; Fil. 3:2, 3; Kol. 2:11.

■ **3:2** Zəb. 147:19; Rim. 9:4.

ing ixənqsizliki Hudaning ixənqliklikini yokka qikiriwetərnu? □ ■

⁴ Hərgiz undak kilmaydu! Huda rastqil hesablinip, həmmə adəm yaloqanqi hesablansun! Huddi *mukəddəs yazmilarda Huda həkqidə* yeziloqinidək: —

«Səzliginingdə adil dəp ispatlanoqaysən, Xikayətkə uqriqiningdə oqəlibə kiləqaysən». □ ■

⁵ Lekin bizning həkkanıysizlikimiz arkilik Hudaning həkkanıyliki tehimu enik kərsitilsə, buningoq nemə dəymiz? Həkkanıysizlik üstigə oqəzəp təkidiqan Hudani həkkanıy əməs

□ **3:3 «Əmdi gərqə ulardin bəziliri ixənqsiz qikқан bolsimu, buningoq nemə bolatti? Ularning ixənqsizliki Hudaning ixənqliklikini yokka qikiriwetərnu?»** — Pawlus bəlkim Hudaning Israiloq kiləqan əhdə-wədilirini kərsitidu. Huda: «Silər Mening həlkim bolisilər» dəp wədə kiləqandin keyin, bəzi Yəhudiylarning kilmixliri əzlrining Uning həlki ikənlikini inkar kiləqan bolsimu, bu kilmixliri Hudaning wədisini yokka qikiriwetərnu? ■ **3:3** Qəl. 23:19; Rim. 9:6; 2Tim. 2:13.

□ **3:4 «Səzliginingdə adil dəp ispatlanoqaysən, xikayətkə uqriqiningdə oqəlibə kiləqaysən»** — «Zəb.» 51:4. «Xikayətkə uqriqiningdə oqəlibə kiləqaysən» degənni baxka birhil tərjimisi: «Həküm qikarəqiningdə oqəlibə kiləqaysən». Zəburdiki bu küydə Dawut pəyqəmbər eoqir gunahini Huda wə həlk aldida ikrar kilidu; u bu sözləni, Huda meni jazoqanda, həlk beximoqə qüxidiqan külpətning Hudadin adil jzasini bilsun dəp eytidu. Gunahini oquk ikrar kilmioqan bolsa bəlkim həlk: «Nemixqə səyümlük Dawut padixahimiz külpətkə uqriqandu, Huda uningə adalətsiz muamilə kiləqanmidu?» deyixi mumkin. Uning degini Pawlusning deginigə opmu-ohxax; Huda həktur həm aləm aldida Uning həkliki ispatlansun; Uning hər ixtiki durusluqi ispatlansun (wə ispatlinidu!), hatalik yaki yaloqanqilikning bolsa bizdila ikənliki ispatlansun (wə ispatlinidu!). ■ **3:4** Zəb. 51:4; 116:11; Yh. 3:33.

dəymizmu (mən insanqə sözləymən)?□

⁶ Mundak deyixkə hərgiz bolmaydu! Əgər undak bolsa, Huda aləmni qandak sorakka tartidu?

⁷ *Bəzilər yənə:* «Mening yaloqanqilkimdin Hudaning həkikətliki tehimu oquq kilinsa, xundakla uluqluqi tehimu yorutulsa, əmdi mən yənə nemə üqün gunahkar dəp qarilip sorakka tartilimən?» *deyixi mumkin.*□

⁸ Undak bolqanda nemixka (bəzilər bizgə təhmət qarlimaqqi bolup, gəplirimizni buriwətkəndək) «Yamanlik kilayli, buningdin yahxilik qikip qalar» — deyixkə bolmaydu? Bundak degüqilərnin jazalinixi həkiktur!

Həkkaniy adəm yoqtur

⁹ Əmdi nemə deyix kerək? Biz *Yəhudiy*lar *Yəhudiy əməslərdin* üstün turamduq? Yak, hərgiz! Qünki biz yukurida *Yəhudiy*lar bolsun, *Grek*lar bolsun həmmisining gunahning ilkidə ikənlikini ispatlap əyibliduk.□ ■

□ **3:5 «mən insanqə sözləymən!»** — demək, pəqət isanning köz-qarixi boyiqə sözləymən. Bu ibaridin kərgili boliduki, hərəkandak adəm towa qilmisa, gunahı tüpəylidin uning közqaraxliri tumanlixip ketidu, əzi elixip qalidu. □ **3:7**

«Mening yaloqanqilikim arkilik Hudaning həkikiti tehimu oquq kilinidu...» — Huda pəyoqəmbərlər arkilik Öz həlkinin bəziliri Əzigə asiylik qilidiqanliqi, hətta məsilən Öz Məsihigə satqunluk qilidiqanliqi toqruluk kəp bexarət bərgənidi. Xunga «mening yaloqanqilikim» Hudaning toqra eytkanlikini ispatlaydu. □ **3:9 «Yəhudiy**lar **bolsun, Greklar bolsun həmmisining gunahning ilkidə ikənlikini ispatlap əyibliduk»** — «Greklar» muxu yərdə barlik «Yəhudiy əməslər»gə wəkillik qilidu. ■ **3:9** Gal. 3:22.

10 Dərwəkə, mukəddəs yazmilarda yeziləninidək: —

«Həkkəniy adəm yok, hətta birimu yoktur, ■

11 Yorituləqan kixi yoktur,

Hudani izdiginimu yoktur.

12 Həmmə adəm yoldin qətnidi,

Ularning barliki ərziməs bolup qıkti.

Məhribanlik kıləuqi yok, hətta birimu yoktur. □ ■

13 Ularning geli eqiləqan kəbridək sesiktur,

Tilliri kazzaplik kılmaqta;

Kobra yilanning zəhəri ləwliri astida turidu; □ ■

14 Ularning zuwani qarəqax həm zərdigə toləqan. □ ■

15 «Putliri qan toküxkə aldiraydu; ■

16 Barəqanla yeridə wəyranqilik wə pajiəlik ixlar bardur.

17 Tinqlik-aramlik yolini ular heq tonuəqan əməs». □ ■

■ 3:10 Zəb. 14:3; 53:3 □ 3:12 «Həkkəniy adəm yok, hətta birimu yoktur, ... Həmmə adəm yoldin qətnidi, ularning barliki ərziməs bolup qıkti. Məhribanlik kıləuqi yok, hətta birimu yoktur» — (10-13-ayət) «Zəb.» 14:1-3 (yənə 53:1-3); «Top.» 7:20. ■ 3:12 Zəb. 14:1-3; 53:1-3; Top. 7:20

□ 3:13 «Ularning geli eqiləqan kəbridək sesiktur, tilliri kazzaplik kılmaqta; kobra yilanning zəhəri ləwliri astida turidu» — «Zəb.» 5:9 wə 140:3. ■ 3:13 Zəb. 5:9; 140:4.

□ 3:14 «Ularning zuwani qarəqax həm zərdigə toləqan» — «Zəb.» 10:7. ■ 3:14 Zəb. 10:7 ■ 3:15 Pənd. 1:16; Yəx. 59:7.

□ 3:17 «Putliri qan toküxkə aldiraydu; barəqanla yeridə wəyranqilik wə pajiəlik ixlar bardur. Tinqlik-aramlik yolini ular heq tonuəqan əməs. Ularning nəziridə Hudadin kərkidəqan ix yoktur» — (15-17-ayət) «Yəx.» 59:7-8. ■ 3:17 Yəx. 59:7,8

18 «Ularning nazoridə Hudadin qorqidioqan ix yoxtur». □ ■

19 Təwrattiki barlik sözlərninğ Təwrat qanuni astida yaxaydioqanlaroqa qarita eytiloqanliki bizgə ayan. Bularning məqsiti, hər insanning aozı bahənə kərsitəlməy tuvaqlinip, pütkül dunyadikilər Hudaning sorikida əyibkar ikən dəp ayan qilinsun, degənliktur. □

20 Xunga, heqkandaq ət igisi Təwrat-qanunioqa əməl qilixka intilixliri bilən *Hudaning* aldida heqkaniy hesablanmaydu; qünki Təwrat qanuni arkilik insan öz gunahini tonup yetidu. ■

Hudaning insanni heqkaniy qilixi

21 Birəq, hazır qanun yoli bilən əməs, bəlki Hudaning Əzidin kəlgən birhil heqkaniylik axkarilandi! Bu hil heqkaniylikka qanunning əzi wə pəyoqəmbərlərninğ *yazmimirimu* guwahlik bərgəndur; ■

22 yəni, Hudaning Əysa Məsihninğ ixənq-sadakətliki arkilik etikaq qiloquqilarning

□ 3:18 «Ularning nazoridə Hudadin qorqidioqan ix yoxtur» — «Zəb.» 36:1. ■ 3:18 Zəb. 36:1 □ 3:19

«Təwrat qanuni astida yaxaydioqanlar» —Yəhudiy həlkini kərsitidu. «Təwrattiki barlik sözlərninğ Təwrat qanuni astida yaxaydioqanlaroqa qarita eytiloqanliki bizgə ayan. Bularning məqsiti, hər insanning aozı bahənə kərsitəlməy tuvaqlinip, pütkül dunyadikilər Hudaning sorikida əyibkar ikən dəp ayan qilinsun» — «Təwrattiki barlik sözlər» muxu yərdə bəlkim yukurida nəqil kəltürəlgən, barlik insanning gunahkar ikənlikini ispatlioqan (Təwrattiki) ayətlərnə alahidə təkitləydu. ■ 3:20 Rim. 7:7; Gal. 2:16; Ibr. 7:18.

■ 3:21 Rim. 1:17; Fil. 3:9.

həmmisining iqigə həm üstigə yətküzidioğan həkkanıylikidur! Bu ixta ayrimqilik yoktur □

23 (qünki barlik insanlar gunah sadir kilip, Hudaning xan-xəripigə yetəlməy, uningdin məhrum boldi) □

24 Qünki etiqadqilarning həmmisi Məsih Əysada boləğan nijat-hərlük arkilik, *Hudaning mehir-xəpkiti* bilən bədəlsiz həkkanıy kilinidu. □ ■

25 Huda Uni gunahlarınq jzasini kətürgüqi kafarət kurbanliqi süpitidə təyinlidi; *insanlarning Uning kurbanliq* kəniəta ixəng baqlixi bilən *kurbanliq* inawətliktur. Huda bu arkilik burunki zamandikilərninq sadir kıləğan gunahlirioqa səwr-takətlik bolup, jazalimay

□ **3:22 «Məsihning ixəng-sadakətliki arkilik etiqad kıləquqilar...»** — baxqa birhil təjrimisi: «Əysa Məsihkə baqlioğan itiqadi arkilik etiqad kıləquqilar...». Grek tilida «ixəng, etiqad» wə «sadakətlik, ixənglik» birlə söz bilən ipadilinidu.

□ **3:23 «Qünki barlik insanlar gunah sadir kilip, Hudaning xan-xəripigə yetəlməy, uningdin məhrum boldi»** — buning ikki təripi bar; (1) Huda əslidə adəmnı «Əz süriti boyiqə», yəni «Əz xan-xəripi boluxi üçün» yaratқанidi. Gunah sadir kıləqinida insan bu xan-xərpəkə yetəlmidi, xunglaxqa Hudaəqa wəkil boluxtiki imtiyazdin məhrum boldi. (2) gunahı tūpəylidin insan Hudaning padixahlıqida uning xan-xəripini kərelməydioğan boldi. □ **3:24 «Məsih Əysada boləğan nijat-hərlük arkilik...»** — yaki «Məsih Əysaning gunahın hər kılax hizmiti arkilik...». ■ **3:24** Yəx. 53:5.

oʻtküzüwetixining adillik ikənlikini kərsətti. □ ■

²⁶ Buningoʻya ohxax bu *qurbanlik* arkilik U hozirki zamanda boləjan həkkanıylikinimu kərsətkən. Xundak kilip U Özining həm həkkanıy ikənlikini həm Əysaning etikadida boləuqini həkkanıy kiləuqi ikənlikinimu namayan kildi. □

²⁷ Undak bolsa, insanning nemə mahtanoquqiligi bar? Mahtinix yok kilindi!

□ **3:25 «gunahlarıning jazasini kətürgüqi kafarət qurbanliqi»** — grek tilida birla səz bilən ipadilididu. «Kafarət» toʻruluk «Mis.» 29:33 wə izahati, xundakla «Təbirlər»nimu kəring. **«Huda Uni gunahlarıning jazasini kətürgüqi kafarət qurbanliqi süpitidə təyinlidi; (insanlarıning) Uning (qurbanlik) kəniəja ixənq baəlixli bilən (qurbanlik) inawətliktur. Huda bu arkilik burunqi zamandikilərnning sadir kiləjan gunahlirioja səwr-takətlük bolup, jazalimay oʻtküzüwetixining adillik ikənlikini kərsətti»** — bu toluq ayət intayin muhim. Huda burunqi zamandiki towa kiləjan etikadqi kixilərnning gunahlirini jazalimay kəqürüm kiləjanlirining həmmisi Məsihning kəlgüsi zamanda qurbanlik bolup, xu gunahlirining jazasini kətüridiojanliqioja asaslənojanidi, xunglaxka pütünləy adillik idi. «Gunahlaroʻya ... oʻtküzüwetix» degən ibarə bəlkim burunqi dəwrdeki **barlik gunahlarnimu** əz iqigə alidu; birak Huda bu gunahlarni jazalimay oʻtküzüwətkən bolsimu, həkklər towa kilmisa bəribir ahir bərip əzliri jazalirini tartidu. Hozirki zamandimu xundak. ■ **3:25** Mis. 25:17; 2Kor. 5:19; Kol. 1:20; Ibr. 4:16; 1Yuha. 4:10. □ **3:26 «Xundak kilip U Özining həm həkkanıy ikənlikini həm Əysaning etikadida boləuqini həkkanıy kiləuqi ikənlikinimu namayan kildi»** — Məsih Əysa hər zamandiki barlik kixilərnning həmmə gunahning tegixlik jazasi (Hudaning gunah üstigə qüxüridiojan oʻjəzipi)ni kəbul kiləjandin keyin Huda tolimu həkkanıylik bilən towa kiləjan kixilərnni kəqürüm kilip ularni həkkanıy kiləuqi bolidu.

— Nemə prinsipka اساسən? Kanunioʻya intilix prinsipi bilənmu?

— Yak! «Etikad» prinsipi bilən!

²⁸ Qünki «Insan Təwrat kanunioʻya əməl kilixka intilixliri bilən əməs, bəlki etikad bilən həkkaniy kilinidu» dəp hesablaymiz! □ ■

²⁹ Əjəba, Huda pəkətla Yəhudiylarningla Hudasi mu? U əllərnin mu Hudasi əməsmu? Xundak, u əllərnin mu Hudasi dur.

³⁰ Huda bolsa birdur, U hətnə kilinoʻqanlarni etikad bilən həmdə hətnə kilinmioʻqanlarni mu etikad bilən həkkaniy kilidu. □

³¹ Əmdi etikad prinsipi bilən Təwrat kanunini bikar kiliwetimizmu? Yak, dəl buning əksi qə, uni küqkə igə kilimiz.

4

Ibrahımning etikad bilən həkkaniy dəp hesablinixi, bizgə bir ülgidur

□ **3:28 «Təwrat kanunioʻya əməl kilixka intilixliri bilən əməs...»** — muxu ibarə grek tilida intayin kışkartilip: «kanundiki əməllər bilən əməs...» yaki «kanunioʻya qaritiloʻqan əməllər bilən əməs...» yaki «kanundin qikkan əməllər bilən əməs...» dəp ipadilinidu. Bu ibarə «Rim.» 3:28, «Gal.» 2:16, 3:2, 5, 10dimu tepilidu. Insanning barlik «Təwrat kanunioʻya əməl kilixka intilixliri» əzining gunahka patkan bir gunahkar ikənlikini ispatlaydu, halas. ■ **3:28** Ros. 13:38; Rim. 8:3; Gal. 2:16; Ibr. 7:25. □ **3:30 «Huda bolsa birdur, U hətnə kilinoʻqanlarni etikad bilən həmdə hətnə kilinmioʻqanlarni mu etikad bilən həkkaniy kilidu»** — bu ayəttiki «hətnə kilinoʻqanlar» Yəhudiylarni, «hətnə kilinmioʻqanlar» barlik Yəhudi əməslərni bildüridu.

1 Undaʼkta, biz *Yəhudiylarning* jismaniy jəhəttiki atimiz Ibrahımning erixkini toʻqrisida nemə dəymiz? □ ■

2 Əgər Ibrahım əməlliri bilən həkkaniy dər jakarlanoʻan bolsa, uningda mahtanoʻudək ix bolatti (bərıbir Hudaning aldida uning mahtinix həkki yok idi).

3 Qunki muqəddəs yazmilarda nemə deyilgən?

— «Ibrahım Hudaʻoʻra etıkad kildi;

Bu uning həkkaniylikı hesablandı» deyilidu. □ ■

4 Ixligüqigə berilidıoʻan hək «mehir-xəpkət» hesablanmaydu, bəlki birhil «kərz qayturux» hesablinidu.

5 Birak, heq ix-əməl kılmay, pəkət nomussiz gunahkarlarnı həkkaniy kılouqı Hudaʻoʻra etıkad kılidıoʻan kixining bolsa, uning etıkadı həkkaniylik dər hesablinidu! □

6 Huda kılıoʻan əməllirigə qarımay, həkkaniy dər hesablıoʻan kixining bəhti toʻqruluk Dawut *pəyoʻəmbərmu* mundak degən: —

7 «Itaətsizlikliri kəqürüm kılinoʻan,

Gunahliri yepiloʻan kixi nemidegən bəhtliktur! ■

□ **4:1 «atimiz Ibrahımning erixkini..»** — yaki «atimiz Ibrahımning egəngini..», «atimiz Ibrahımning bilgini..». ■ **4:1** Yəx. 51:2. □ **4:3 «Ibrahım Hudaʻoʻra etıkad kildi; bu uning həkkaniylikı hesablandı»** — «Yar.» 15:6. ■ **4:3** Yar. 15:6; Gal. 3:6; Yaq. 2:23. □ **4:5 «Birak, heq ix-əməl kılmay, pəkət nomussiz gunahkarlarnı həkkaniy kılouqı Hudaʻoʻra etıkad kılidıoʻan kixining bolsa, uning etıkadı həkkaniylik dər hesablinidu!»** — «heq əməl kılmay» degini, həkkaniylikka erixix üqün tirixix jəhətidin eytilidu, «adəmlər jan bekiş üqün ixlixı kerək əməs» degənlik əməs, əlwəttə.

■ **4:7** Zəb. 32:1

8 Pərwərdigar gunahliri bilən heq hesablxmaydioʻanlar nemidegən bəhtliktur!».□ ■

9 Əmdi bəht yaloʻuz hətnə kilinoʻanlaroʻila mənsup bolamdu, yaki hətnə kilinmioʻanlaroʻimu mənsup bolamdu? Qünki: «Ibrahımning etiqadi uning həkkanıyliki dəp hesablandi» dəwatimiz.□ ■

10 Həkkanıylik qandak əhwalda uningoʻya hesablandi? Hətnə kilinixtin ilgirimu yaki hətnə kilinixtin keyinmu? U hətnə kilinoʻan halda əməs, bəlki hətnə kilinmioʻan halda hesablandi!

11 Uning hətnini qobul kiloʻini bolsa, uni hətnə kilinixtin burunla etiqadi arkilik igə boləan həkkanıylikka məhūr bəlgisi süpitidə boləanidi. Demək, u hətnisiz turup Hudaəya etiqad kiloʻuqilarning həmmisining atisi boldi — ularmu *etiqadi bilən* həkkanıy hesablinidu!■

12 U yənə hətnə kilinoʻanlarningmu atisidur; demək, hətnə kilinoʻan boluxi bilən tengla hətnə kilinmioʻan waqtidimu etiqadlik yol mangoʻan atimiz Ibrahımning izlirini besip mangoʻanlarningmu atisi boləandur.

13 Qünki *Hudaning* Ibrahımoʻya wə nəsligə dunyaəya mirashor bolux toʻqrisidiki wədə berixi Ibrahımning Təwrat qanunioʻya əməl

□ 4:8 «Itaətsizlikliri kəqürüm kilinoʻan, gunahliri yepiloʻan kixi nemidegən bəhtliktur! Pərwərdigar gunahliri bilən heq hesablxmaydioʻanlar nemidegən bəhtliktur!» — (7-8-ayət) «Zəb.» 32:1-2. ■ 4:8 Zəb. 32:1, 2 □ 4:9 «Ibrahımning etiqadi uning həkkanıyliki dəp hesablandi» — «Yar.» 15:6. ■ 4:9 Yar. 15:6 ■ 4:11 Yar. 17:11.

kilixka intilginidin əməs, bəlki etikadtin boləjan həkkanıyliktin kəlgən.

¹⁴ Qünki əgər kanunoʻya intilidioʻanlar mirashor bolidioʻan bolsa etikad bikar nərsə bolup qalatti, Hudaning wədisimu yokka qikiriləjan bolatti. ■

¹⁵ Qünki Təwrat kanuni *Hudaning* oʻəzipini elip kelidu; qünki kanun bolmisa, itaətsizlik degən ixmu bolmaydu. □ ■

¹⁶⁻¹⁷ Xuning üqün, Hudaning wədisining *pəkət* Öz mehır-xəpkiti arkilik əməlgə axuruluxi üqün, u etikadkila asasinidu. Buning bilən u wədə İbrahimning barlik əwladlirioʻya, pəkət Təwrat kanuni astida turidioʻanlaroʻyila əməs, bəlki İbrahimqə etikad kiloquqilarning həmmisigimu kapalətlik kilinəjan. Qünki mukəddəs yazmilarda: «Seni nuroʻun qowmning atisi kildim» dəp yeziloʻinidək, İbrahim həmmimizning atisidur. Dərhəkiqət, u əlüklərnı tirildüridioʻan, məwjut bolmioʻanni bar dəp məwjut kilidioʻan, əzi etioʻad baolioʻan Huda aldida həmmimizning atisi boldi. □ ■

¹⁸ Həqkandək ümid qalmisimu u yənıla ümidtə

■ **4:14** Gal. 3:18. □ **4:15** «Təwrat kanuni Hudaning oʻəzipini elip kelidu» — adəm Hudaning əmr-pərmanlirioʻya əməl kilalmioʻyaqqa, kanun uning gunahini namayan kilidu; namayan kilinixi bilən Hudaning oʻəzipi uning gunahı üstigə qüxidu. ■ **4:15** Yh. 15:22; Rim. 5:20; 7:8; Gal. 3:19. □ **4:16-17** «Təwrat kanuni astida turidioʻanlar» — Yəhudıy həlk. «Seni nuroʻun qowmning atisi kildim» — («Yar.» 17:5). Hudaning İbrahiməya eytkən bu səzi «ətkən zaman» xəklidə («kildim») bolup, həq pərzəntsiz boləjan waqtida uningəya eytiləjan. Bu keyinki ayətlər bilən ziq baolıqtur. ■ **4:16-17** Yəx. 51:2; Yar. 17:5.

etikad qildi wə xuning bilən uningğa: «Sening nəsling *san-sanaksiz* bolidu» döp aldın eytiloqandək nuroqun qowmning atisi boldi. □ ■

19 U yüz yaxqa yeqinlap, tenini ölgən hesablisimu, xundaqla ayali Sarahningmu baliyatkusini öldi döp qarisimu, yənila etikadta ajizlaxmidi; □

20 Hudaning wədisigə nisbətən etikadsizlik qilip heq ikkilənmidi, əksiqə u etikadi arkilik küqəytildi wə Hudani uluqlidi, ■

21 «U nemini wədə qiloqan bolsa xuni əməlgə axurux kudritigə Igidur» döp toluk ixəndürüldi. ■

22 Xuning bilən bu «uning həkkanıyliki hesablandi». ■

23-25 Bu, «Uning həkkanıyliki hesablandi» degən söz yaloquz uning üqünla əməs, bəlki Rəbbimiz Əysani ölümdin tirildürgən Hudağa etikad qiliximiz bilən həkkanıy hesablinidioqan bizlər üqünmu yeziloqan; *Məsih* bolsa itaətsizliklerimiz üqün pida yolioğa tapxuruldi wə həkkanıy

□ 4:18 «Sening nəsling *san-sanaksiz* bolidu» — «Yar.» 15:5.

■ 4:18 Yar. 15:5; Ibr. 11:12. □ 4:19 «U yüz yaxqa yeqinlap, tenini ölgən hesablisimu, xundaqla ayali Sarahningmu baliyatkusini öldi döp qarisimu...» — demək, u öz tenining ölüktək bolıqan əhwaliqə wə Sarahning kət'iy tuomasliqioğa tolimə reallik wə eqirbesiklik bilən qaraytti, biraq bu ixlar uning etikadiqə heq təsir yətküzmedi. ■ 4:20 Yh. 8:56; Ibr. 11:11, 18. ■ 4:21 Zəb. 115:3 ■ 4:22 Yar. 15:6.

qiliniximiz üqün tirildürüldi. □ ■

5

Huda bilən inaq ətix

¹ Xunga etiqad bilən həkkanıy qilinoqan ikənmiz, Rəbbimiz Əysa Məsih arqılık Huda bilən inaq munasiwəttə bolimiz. ■

² U arqılık etiqad yolida bizni qıng turoquzidioqan bu mehır-xəpkitining iqiğə kirix hokukioqa muyəssər bolduq, xuningdək Hudaning xan-xəripiğə baqlioqan ümidimizdin xad-huram bolimiz. ■

³⁻⁴ Xundaq bolupla qalmay, müxkül əhwallar iqidə xadlinimiz; qünki müxküllük səwrqanlıkni, səwrqanlık qidamlikni, qidamlik ümidni elip kelidu, dəp bilimiz. □ ■

⁵ Wə bu ümid bizni yərgə qaritip qoymaydu, qünki bizgə ata qilinoqan Muqəddəs Roh

□ **4:23-25 «Məsih bolsa itaətsizliklerimiz üqün pida yolioqa tapxuruldi wə həkkanıy qiliniximiz üqün tirildürüldi»** — «pida yolioqa tapxuruldi» degən ibarə bolsa, u rəzil adəmlərnıng qoli bilən əlümgə tapxuruldi, lekin bularning həmmisi insaniyətni qutquzux üqün Hudaning uluq pilani idi, dəp kərsitidu. ■ **4:23-25** Rim. 15:4. ■ **5:1** Yəx. 32:17; Yh. 16:33; Əf. 2:13. ■ **5:2** Yh. 10:9; 14:6; 1Kor. 15:1; Əf. 2:18; 3:12; 1br. 3:6; 10:19. □ **5:3-4 «müxkül əhwallar iqidə xadlinimiz...»** — yaki «müxkül əhwallardin təntənə qilimiz». ■ **5:3-4** Yaq. 1:3.

arkilik Hudaning mehır-muhəbbiti alliburun kəlbimizgə kuyulup exip taxti.□

⁶ Qünki biz pəkət amalsız kələnimizda, Məsih biz ihlassızlar üçün *Huda* bekitkən waqıtta özini pida kildi.□ ■

⁷ Birsining həkkaniy adəm üçün jenini pida kilihi nahayiti az uqraydıoan ix; bəzidə yahxi adəm üçün birsi pida boluxka jür'ət kilihimu mumkin;

⁸ lekin Huda Öz mehri-muhəbbitini bizgə xuningda kərsitiduki, biz tehi gunahkar waqtimizda, Məsih biz üçün jenini pida kildi.■

⁹ Hazir biz Uning keni bilən həkkaniy kilihoan ikənmiz, əmdi U arkilik *kelidioan* oşəzəptin kutuluximiz tehimu jəzməndur. □

¹⁰ Qünki burun Hudağa düxmən boləan bolsakmu, Oşlining əlümi arkilik bizni Uning bilən inaklaxturoan yərdə, Uning bilən inaklaxturuloandin keyin, əmdi *Oşlining* hayati arkilik biz tehimu kutuldurulmamduq?!

□ 5:5 «**Wə bu ümid bizni yərgə karitip koymaydu, qünki bizgə ata kilinoan Mukəddəs Roh arkilik Hudaning mehır-muhəbbiti alliburun kəlbimizgə kuyulup exip taxti**» — insanning Hudağa başlıoan hərəkəndə ümidi, uning bizgə boləan muhəbbitining bar-yok ikənlikigə ziq başlınidu, əlwəttə. Əgər biz «Huda bizni səyidu» dəp bilsək həmdə Hudaning muhəbbiti öz wujudimizda pəyda boləan bolsa, hərəkəndə zor ümidlərmu bolidu. □ 5:6 «**Qünki biz pəkət amalsız kələnimizda...**» — «amalsız» — özimizni gunahın kutulduruxka amalsız. ■ 5:6 Əf. 2:1; Kol. 2:13; İbr. 9:15; 1Pet. 3:18. ■ 5:8 İbr. 9:15; 1Pet. 3:18. □ 5:9 «**əmdi U arkilik kelidioan oşəzəptin kutuluximiz tehimu jəzməndur**» — «kelidioan oşəzəp» Hudaning gunahlarınig üstigə qüxidioan oşəzipi.

□

11 Buning bilənla qalmay, hazir biz Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik Huda bilən inaklaxturulduk, U arkilikmu Hudaning Əzidin xadlinimiz. □

Adəm'atidin ölüm, Məsihtin hayatlik — gunahning yiltizi

12 Xuningdək, gunahning dunyaoʻya kirixi birla adəm arkilik boldi, ölümning dunyaoʻya kirixi gunah arkilik boldi; xuning bilən gunah arkilik ölüm həmmə adəmgə tarkaldi; qünki həmmə adəm gunah sadir kildi □ ■

13 (qünki Təwrat kanunidin ilgirimu gunah dunyada bar idi, əlwəttə; halbuki, kanun bolmisa gunahning hesabi elinmaydu.

14 Xundaqtimu, ölüm Adəm'ata waqtidin Musa pəyoʻəmbər waqtioʻiqə insanlaroʻyimu həküm sürdi; ular gərqə Adəm'atining sadir kiloʻan itaətsizlikidək gunah sadir qilmioʻan bolsimu, bu insanlarmu ölüm həkümidin haliy bolmidi).

□ **5:10 «Qünki burun Hudaoʻya düxmən bolojan bolsakmu, Ooqlining ölumi arkilik bizni Uning bilən inaklaxturoʻan yərdə, Uning bilən inaklaxturuloʻandin keyin, əmdi Ooqlining hayati arkilik biz tehimu kutuldurulmamduk?!»** — Hudaning nijatida «kutulux» pəkət dozahtin kutulux əməs, gunahning barlik asarətiridin azad bolup yengi əhmiyətlik hayattin bəhrimən boluxtin ibarəttur.

□ **5:11 «U arkilikmu Hudaning Əzidin xadlinimiz»** — «Hudaning Əzidin xadlinimiz» degənniing baxqa birhil mənisi barki, «Hudani qattik danglaymiz». □ **5:12 «Xuningdək, gunahning dunyaoʻya kirixi birla adəm arkilik boldi»**

— «birla adəm arkilik» bolsa, Adəm'atimiz arkilik, əlwəttə.

■ **5:12** Yar. 2:17; 3:6; 1Kor. 15:21.

Adəm'atining oʻzi — keyin kelidigan Məsihning bir bexarətlik ülgsidur; □

¹⁵ ʔalbuki, *Hudaning* xapaətlik sowoʻqiti Adəm'atining itaətsizlikining pütünləy əksidur. Qünki birla adəmning itaətsizliki bilən nuroʻun adəm əlgən bolsa, əmdi Hudaning mehır-xəpkiti wə xuningdək birla adəm, yəni Əysa Məsihning mehır-xəpkiti arkilik kəlgən sowoʻqat exip-texip turoʻaqqa, nuroʻun adəmgə yətküzülüp tehimu zor nətijə ʔasil kildi!

¹⁶ Xu xapaətlik sowoʻqatning nətijisi bolsa, xu

□ **5:14 «... Xundaktimu, əlüm Adəm'ata waqtidin Musa pəyoʻəmbər waqtioʻiqə insanlaroʻimu ʔəküm sürdi; ular gərgə Adəm'atining sadır kılolan itaətsizlikidək gunah sadır kılmiolan bolsimu, bu insanlarmu əlüm ʔəkümidin haliy bolmidi)»** — rosulning gepi boyiqə, gunah pəxət əz-əzidin məlum boləandila andin gunah ʔesablinidu. Bu məlum bolux ikki yol bilən bolidu: — (1) Hudaning insanoʻa biwasitə eytқан səzliri, qanuni arkilik; (2) insaning wijdani arkilik. Adəm'atimiz Hudaning biwasitə buyrukini angliolan wə uningə itaətsizlik kildi. Adəm'atimiz waqtidin Musa pəyoʻəmbər waqtioʻiqə, yəni Təwrat qanuni berilgüqə, insanlar Hudadin biwasitə kəlgən birər qanunni kərmigən. ʔalbuki, xu dəwrlərdiki adəmləring ʔəmmisi əldi. Ularda Hudaning oquq kərsətkən qanuni bolmisimu, Pawlus yukirida eytkəndək, Hudaning qanunidiki əhlakıy tələplər əz kəlb-wijdanlirida məwjut idi. Xuning bilən xu dəwrlərdikilər «Adəm'atimizning itaətsizliki» (yəni Hudaning biwasitə bir əmrigə hilaplik kılolan itaətsizliki)dək gunah kılmiolan bolsimu, ular gunah sadır kıləqinida wijdani arkilik uni enik bilip yətkən wə gunah səwəbidin əlöp keti-watqanidi. **«Adəm'atining oʻzi — keyin kelidigan Məsihning bir bexarətlik ülgsidur»** — Adəm'atimizning birla qetimlik gunahı pütkül insanoʻa yaman təsir yətküzgəndək, Məsihning xu bir qetimlik itaət kıləqini (qurbanlıqı kıləqini) pütkül ixəngən insanoʻa dəl uning əksini yətküzidu.

bir adəmning gunahining aqiwitigə pütünləy ohximaydu. Qünki bir adəmning bir qetim ötküzgən itaətsizlikidin qıqaroqan həküm insanlarni gunahkar dəp bekitkən bolsimu, əmma xu xapaətlik sowoqat bolsa köpligən kixilərnin nuroqun itaətsizlikliridin «həqkanıy qilinix»qa elip baridu.

17 Əmdi bir adəmning itaətsizliki tüpəylidin, ənə xu bir adəm arkilik ölüm həkümran boləqan yərdə, *Hudaning* mol mehır-xəpkitini, xundakla həqkanıylik boləqan xapaətlik sowoqitini qobul qiloqanlar bir adəm, yəni xu Əysa Məsih arkilik hayatta xunqə oqalibanə həkümranlik qiloquqilar bolmamdu!□

18 Xunga, bir qetimlik itaətsizlik tüpəylidin barlik insanlar gunahning jazasioqə məhkum qilinoqan bolsa, ohxaxla bir qetimlik həqkanıy əməl bilən hayatlik elip kelidoqan həqkanıylik pütkül insanlaroqa yətküzülgən.

19 Bir adəmning bir qetimlik itaətsizliki arkilik nuroqun kixilər dərwəqə gunahkar qilinip bekitilgəndək, bir adəmning bir qetimlik itaətmənliki bilənmü nuroqun kixilər həqkanıy

□ 5:17 «xu Əysa Məsih arkilik hayatta xunqə oqalibanə həkümranlik qiloquqilar bolmamdu!» — «həkümranlik qiloquqilar» degən ibarə: — bu dunyada gunah üstidin, ölüm üstidin, Xəytan qatarliklar üstidin oqalibə qilip həkümran boluxni kərsətsə kerək. Kəlgüsidə, Hudaning padixahlıki kəlgəndə xu həkümranlikning baxqə tərəplirimü bolidu.

qilinip bekitilidu. □

²⁰ Əmdi Təwrat qanuni insanning itaətsizlikliri köprək axkarlinip bilinsun dəp kirgüzülgənidi. Ləkin gunah kəyərdə kəpəygən bolsa, *Hudaning* mehır-xəpkitimu xu yərdə tehimu exip taxti. ■

²¹ Xuningdək, gunah *insaniyətning* üstidin həkümranlik qilip *ularni* ölümgə elip baroqinidək, *Hudaning* mehır-xəpkiti həkkanıylikka asasinip həkümranlik qilip, insanni Rəbbimiz Əysa Məsih arqilik mənggülik həyatlikka erixtüridu.

6

Gunahın kutulup Məsih arqilik həyatlikka erix

¹ Undaқта, nemə degülük? Hudaning mehır-xəpkiti tehimu axsun dəp gunah iqidə yaxaw-erəmdük?

² Yak, hərgiz! Gunahka nisbətən əlgən bizlər kandaqmı uning iqidə yaxawerimiz?

□ **5:19** «Bir adəmnig bir qetimlik itaətsizlik arqilik nuroqun kixilər dərəkə gunahkar qilinip bekitilgəndək, bir adəmnig bir qetimlik itaətmənlik bilənmü nuroqun kixilər həkkanıy qilinip bekitilidu» — bu intayin muhim ayət, Adəm'ata «öz iqigə aloqan» barlik insanlaroqa gunahlik təbiitini yətküzgəndək, ohxaxla Məsih Əysamu etiqad arqilik «Əz iqigə aloqan» barlik insanlaroqa yengi həkkanıy təbiitini yətküzidu. Adəm'ata gunahkar insan ailisining bexi boləqan; Məsih Əysa yengi birhil insan ailisining bexi wə uning tunji əzasi həm wəkili boldi. ■ **5:20** Luqa 7:47; Yh. 15:22; Rim. 4:15; 7:8; Gal. 3:19

³ Yaki silər bilməmsilər? Hərқaysimiz Məsih Əysaoqa kirixkə qəməldürülgən bolsaq, Uning ölümü iқigə qəməldürüldük? □ ■

⁴ Biz qəməldürüх arkilik Uning ölümü iқigə kirip, Uning bilən billə kəməldük; buning məqsiti, Məsih Atining xan-xəripi arkilik ölүmdin tirilginidək, bizningmu yengi һayatta mengiximiz üqündur. □ ■

⁵ Qünki *Məsiһning* ölүmigə ohxax bir ölүmdə Uning bilən birgə baqlanotanikənmiz, əmdi biz qoқum Uning tirilixigə ohxax bir tirilixtimu

□ **6:3 «Hərқaysimiz Məsih Əysaoqa kirixkə qəməldürülgən bolsaq, Uning ölümü iқigə qəməldürüldük?»** — «Məsih Əysaoqa kirixkə qəməldürülүх» suoqa qəməldürүp etiqadni etirap қilixni kərsitetmdu, yaki Muқəddəs Rohқа qəməldürülүхni kərsitetmdu? Bizningqə һər ikkisini kərsitidu. Qünki Huda aldida pəқət «bir qəməldürülүх» bar («Əf.» 4:5); Hudaning adəmnin suoqa qəməldürülүxidə bolotan məqsiti, bu qəməldürülүх arkilik Əz Rohioqa qəməldürülүхni elip berixidin ibarət. Birsu suoqa qəməldürülүp Muқəddəs Rohқа qəməldürүlmigən bolsa tehi toluқ «Məsih iқigə qəməldürülgən» bolmaydu (Inјil, «Ros.» 19:1-6, «Əf.» 4:5, «Kol.» 2:11-13, «1Pet.» 3:21 wə izahatlarni kərүng). ■ **6:3 Gal. 3:27.** □ **6:4 «Biz qəməldürүх arkilik uning ölümü iқigə kirip»** — grek tilida «qəməldürülүх» «xu qəməldürülүх» deyilidu. Yүқiriki izahatni kərүng. **«Məsih Atining xan-xəripi arkilik ölүmdin tirilginidək...»** — «Ata» Huda'atini kərsitidu. ■ **6:4 Rim. 8:11; Əf. 4:23; Fil. 3:10,11; Kol. 2:12; 3:10; Ibr. 12:1; 1Pet. 2:2.**

Uning bilən birgə bolimiz. □ ■

⁶ Xuni bilimizki, gunahning makani boloqan tenimiz kardin qikirilip, gunahning kullukida yənə bolmaslikimiz uqun, «kona adəm»imiz Məsih bilən billə krestlinip olgən ■

⁷ (qünki olgən kixi gunahntin halas boloqan bolidu). ■

⁸ Məsih bilən billə olgən bolsak, uning bilən təng yaxaydioqanlikimizoiimu ixinimiz. ■

⁹ Qünki Məsihning olümdin tirilgəndin keyin qayta olməydioqanliqi, olümning əmdi Uning üstidin yənə həkümrənlik qilalmaydioqanliqi bizgə məlum. ■

¹⁰ Qünki Uning olümi, U gunahni bir tərəp qilix uqun pəkət bir ketimlik oldi; Uning hazır yaxawatqan hayati bolsa, U Hudaqoʻya yuzlinip yaxawatqan hayattur. □ ■

□ **6:5 «Qünki Məsihning olümiqə ohxax bir olümdə Uning bilən birgə baqlanoqanikənmiz, əmdi biz qoqum Uning tirilixiqə ohxax bir tirilixtimu uning bilən birgə bolimiz»**

— «Uning olümiqə ohxax bir olüm» suoqə qəməldürülüxnı kərsitidu; «Uning tirilixiqə ohxax bir tirilix» bizningqə (1) yengi hayatqə erixix; wə (2) qiyamət künidiki tirilixnimu kərsitidu.

■ **6:5** Rim. 8:11; Kol. 3:1. ■ **6:6** Gal. 2:20; 5:24;

Fil. 3:10; 1Pet. 4:1, 2. ■ **6:7** 1Pet. 4:1. ■ **6:8**

2Tim. 2:11. ■ **6:9** Wəh. 1:18. □ **6:10 «Uning hazır yaxawatqan hayati bolsa, U Hudaqoʻya yuzlinip yaxawatqan hayattur»**

— «Hudaqoʻya yuzlinip yaxawatqan hayattur»: bu ibarining bəlkim uq mənisi bar boluxı mumkin; (1) Hudaning xan-xəripi uqun yaxax; (2) Hudaqoʻya pütünləy tayinip yaxax (xundaq qilqanda olüm bolmaydu); (3) Hudaning yetəqilıki astida yaxax. Rosul bəlkim ixəngüqilərnıng yaxawatqan yengi hayatimu əzining xəhsiy niyətliri uqun əməs, bəlki «Hudaqoʻya yuzlinip yaxawatqan» boluxı kerək, deməqci bolidu (11-ayətnı kərüng). ■ **6:10** 1Pet. 2:24.

11 Xuningoʻra ohxax, silermu özünqlarni gunahka nisbatən olgən, əmma Məsih Əysada bolup Hudaoya yüzlinip tirik dəp hesablanglar.

12 Xunga gunahning əlidiqan teninglarda həkümranlik kilixioʻra yol qoymanglar, uning rəzil arzu-həwəslirigə boysunmanglar,

13 xuningdək teninglarning heq əzasini həkkaniyətsizlikka qoral kilip gunahka tutup bərmənglar. Əksiqə, əlümdin tirildürülgənlərdək, özünqlarni Hudaoya atanglar həmdə teninglardiki əzalarni həkkaniyətning qorali kilip Hudaoya atanglar.■

14 Gunah silərninğ üstünqlaroʻra heq həkümranlik qilmaydu; qünki silər Təwrat qanunining astida əməs, bəlki Hudaning mehır-xəpkiti astida yaxawatisilər.

Həkkaniylikning quli bolux hayatlik yolidur

15 Undakta, qandək kilix kerək? Qanunning astida əməs, mehır-xəpket astida bolqanlikimiz üqün gunah sadir kiliwərsək bolamdu? Yak, hərgiz!

16 Əzliringlarni itaətmən qullardək birigə tutup bərsənglar, xu kixining quli bolqanlikinglarni bilməmsilər — yaki əlümgə elip baridiqan gunahning qulliri, yaki Huda aldida həkkaniylikka elip baridiqan itaətmənlikning qulliri boluxunglar muqərrər? ■

17 Hudaoya təxəkkür! Burun gunahning quli bolqansilər, birək *Məsihning* təlimigə baxlinip,

■ **6:13** Luqa 1:74; Rim. 12:1; Gal. 2:20; Ibr. 9:14; 1Pet. 4:2.

■ **6:16** Yh. 8:34; 2Pet. 2:19.

bu təlim kərsətkən nəmuniğə qin dilinglardin itaət kildinglar.

¹⁸ Silər gunahning küqidin kutuldurulup, həkkaniylikning kulliri boldunglar.■

¹⁹ Ətliringlar ajiz bolojaqqa, silərgə insanqə sezləwatimən: — ilgiri silər tən əzayinglarni napak ixlarğa wə əhlaksizlikka kullardək tutup berixinglar bilən tehimu əhlaksizliklarni kiləndək, əmdi hazır tən-əzaliringlarni pak-muqəddəslikkə baxlaydiqan həkkaniylikka kullardək tutup beringlar. □

²⁰ Silər gunahning kulliri boləqan waqtinglarda, həkkaniylikning ilkidə əməs idinglar. ■

²¹ Hazır nomus dəp qarəqan burunki ixlardin xu qaqda silər zadi qandaq mewə kərdunglar? U ixlarning aqiweti ölümdür.

²² Birəq, hazır silər gunahın ərkin kilinip, Hudaning kulliri boləqan ikənsilər, silərdə özunglarni pak-muqəddəslikkə elip baridiqan mewə bar, uning nətijisi mənggülük həyattur.

²³ Qünki gunahning ix həkqi yənila ölümdür, birəq Hudaning Rəbbimiz Məsih Əysada boləqan sowəqiti bolsa mənggülük həyattur.■

7

Nikah munasiwitidin misal

■ **6:18** Yh. 8:32; Gal. 5:1; 1Pet. 2:16. □ **6:19** «ətliringlar ajiz bolojaqqa, silərgə insanqə sezləwatimən...» — «mən insanqə sezləwatimən» degən ibarə toqruqluq 3:5tiki izahatni kəring. ■ **6:20** Yh. 8:34. ■ **6:23** Yar. 2:17; Rim. 5:12; 1Kor. 15:21; Yak. 1:15.

¹ I qerindaxlar, mən hazır Təwrat qanunini bilgənlərgə sezləwatimən; silər qanunning pəkət hayat waqtidila insan üstigə həkümran bolidioqanlikini bilməmsilər?

² Məsilən, eri bar ayal, eri hayatla bolidikən, qanun boyiqə erigə baqlanoqan; lekin eri ölüp kətsə, *əzini erigə baqlioqan* nikah qanunidin azad qilinidu.■

³ Xuning üqün, bu ayal eri hayat waqtida baxqa bir ərgə baqlansa, zinahor ayal dəp atilidu. Lekin eri ölüp kətsə, u *nikah* qanunidin ərkin bolidu; xu qaqda baxqa bir ərgə təgsə, zina qiləqan bolmaydu.■

⁴ Huddi xuningdək, qerindaxlar, silər Əysa Məsihning *qurbanlik* teni arqilik Təwrat qanunioqa nisbətən öldünglar. Buning məksiti silərnin baxqa birsigə, yəni ölümdin Tirilgüqigə baqlinixinglar wə xuning bilən Hudaqə mewə berixinglardin ibarəttur.□ ■

⁵ Qünki biz «ət»ning ilkidə waqtimizda, Təwrat qanuni gunahning arzu-həwəslirini tehimu qəzoqap, tenimizdiki əzalarda ölümgə elip

■ **7:2** 1Kor. 7:2,10,39. ■ **7:3** Mat. 5:32. □ **7:4**

«Buning məksiti silərnin baxqa birsigə, yəni ölümdin Tirilgüqigə baqlinixinglar wə xuning bilən Hudaqə mewə berixinglardin ibarəttur» — birdinbir «ölümdin Tirilgüqi» Məsihdur, əlwəttə. «Hudaqə mewə berix»ning hər tərəplimə mənisi bar; «nikahning mewisi» adəttə balilar bolidu; Məsihkə baqlinixning nətijisi bəlkim baxqilarning biz arqilik Hudaqə etikad baqlap Uningə pərzənt boluxidindin ibarət bolidu; bu, xübhəsiszki, rosul muxu yərdə kərsətkən «mewə»ning bir qismi. «Gal.» 5:22nimu kəring. ■ **7:4** Gal. 2:19; 1Pet. 4:1.

baridioqan mewini qikaroqanidi;□

⁶ lekin, hazir biz Təwrat qanunining ilkidin ərkin bolduq. Qünki özimizni boqup turidioqan bu qanunoqa nisbətən olgən bolup, qanunning dəsturining kona yolida əməs, bəlki Rohning yengi yolida *Hudaning* qulluqida bolimiz.□ ■

Muqəddəs qanun wə gunah

⁷ Undaқта nemə degülük? Təwrat qanunining əzi gunahmu? Hərgiz undaқ əməs! Dərwəqə, qanunning kərsətmiliri bolmisa, gunahning nemə ikənlikini bilməyttim. Qanun

□ **7:5 «Qünki biz «ət»ning ilkidə waқtimizda, Təwrat qanuni gunahning arzu-həwəslirini tehimu qozop, tenimizdiki əzalarda ölümgə elip baridioqan mewini qikaroqanidi»** — «ət» degən səzning muxu yərdiki mənisi toqruluk «kirix səz»imizni kəring. «Təwrat qanuni gunahning arzu-həwəslirini tehimu qozop» degən səzlər qanunning insanning təbiitidə pəyda qiləqan təsirlirini kərsitidu. Buning üq tərpi bar: (1) insanning nuroqun qilmixliri angsiz; (2) insanning təbiiti bək tətür bolup, Huda buni qil desə, u baxқиqə kilidu; (3) (əng muhimi) nuroqun kixilər xu guwahliқni beriduki, əzining Hudaning qanunlirioqa əməl qilixқа tirixқanseri əz gunahliri tehimu axkarilinidu, hətta kəpiyip ketidu. Təwəndiki 7-25-ayətlərdə Pawlus əzining bu toqruluk təjribisini biz üqün қışқиқə bayan kilidu. □

□ **7:6 «lekin, hazir biz Təwrat qanunining ilkidin ərkin bolduq. Qünki özimizni boqup turidioqan bu qanunoqa nisbətən olgən bolup, qanunning dəsturining kona yolida əməs, bəlki Rohning yengi yolida (Hudaning) qulluqida bolimiz»** — oқurmən «Təwrat qanuni»qa əməl қilay desə, uningda 613 maddilik əmr-bəlgilimining bar ikənlikini bilixi kerək. Ularoqa əməl қilix biryaқта tursun, ularni esidə қing tutuxla kəp adəmlərgə қiyin kelixi mumkin. «Roh» — Hudaning Muqəddəs Rohi. ■ **7:6** Rim. 2:29; 2Kor. 3:6.

«nəpsaniyətqilik qilma» demigən bolsa, nəpsaniyətqilikning nemə ikənlikini bilmigən bolattim.■

⁸ Lekin gunah qanunning əmri arkilik pirsət tepip, iqimdə hərhil nəpsaniyətqiliklərnı kəzəyidi. Təwrat qanuni bolmisa, gunahmu əlüktək jansız bolatti.■

⁹ Bir qaoqlarda qanunning sirtida yaxioqinimda hayət idim, lekin qanun əmrini bilixim bilənla, gunahmu janlinip, meni əlümgə elip bardı. □

¹⁰ Əslidə kixigə hayatlık elip kəlsun dəp buyruoqan qanunning əmri əksiqə manganə əlüm elip kəldi. □

¹¹ Qünki gunah qanunning əmri bilən hujum pirsitini tepip, meni azdurdı wə əmr arkilik meni əltürdi.

¹² Buningdin qaridoqanda qanun həkikətən pak-mukəddəstur, uning əmrimu mukəddəs, toqra-adalətlik wə yaxxidur. ■

¹³ Undaqta, yaxhi boləyini manganə əlüm boldimu? Hərgiz undak əməs! Bəlki, gunahning kəwətlə kəbih ikənliki əmr arkilik oquk axkarilinixi üqün, bu yaxhi əmrning wasitisi bilən gunah

■ 7:7 Mis. 20:17; Qan. 5:21; Rim. 3:20; Ibr. 7:18.

■ 7:8 Yh. 15:22; Rim. 4:15; 5:20; Gal. 3:19. □ 7:9

«bir qaoqlarda qanunning sirtida yaxioqinimda ...» — buning mənisi bəlkim: «Təwrat qanunining məndin nemini tələp kilidioqanlikini qüxənməydiyəqan waqtimda,...». «**qanun əmrini bilixim bilənla...**» — grek tilida «qanun əmri manganə kəlgəndila,...». «**...gunahmu janlinip, meni əlümgə elip bardı**» — muxu ayəttiki «əlüm» xübhisizki, rohiy jəhəttiki əlümnı kərsitidu. □ 7:10 «**Əslidə kixigə hayatlık elip kəlsun dəp buyruoqan qanunning əmri ...**» — məsilən, «Qan.» 4:1ni kərüng. ■ 7:12 1Tim. 1:8.

məndə ölüm pəyda qildi.

Gunahning dahxətlik küqi

¹⁴ Təwrat qanunining «rohqa təwə» ikənlikini bilimiz. Birak mən bolsam «ətkə təwə»durmən, demək gunahqa küldək setiloqanmən. □ ■

¹⁵ Qünki nemə kiliwatqinimni özümму bilməymən. Qünki özüm niyət qiləqan ixlarni qilmaymən; əksiqə, nəprətlinidionimni qilimən. ■

¹⁶ Lekin əgər özüm halimioqan ixlarni qilsam, özüm qanunning yahxi ikənlikini etirap qiləqan bolimən.

¹⁷ Xundak ikən, bu ixlarni mən əməs, bəlki iqimdə məwjut boləqan gunah qilduridu.

¹⁸ Iqimdə, yəni mening ətlirimdə heq yahxilikning məwjut əməslikini bilimən; qünki yahxilik qilix niyitim bar bolsimu, uni qilalmaymən. ■

¹⁹ Xuning üqün özüm halioqan yahxilikni qilmay, əksiqə halimioqan yamanlikni qilimən.

²⁰ Özüm niyət qilmioqan ixni qilsam, buni qilidion mən əməs, bəlki iqimdə makan qiləqan gunahqur.

²¹ Buningdin özümdiki xundak bir qanuniyətni bayqaymənki, yahxilikni qilmakqci boləqinimda,

□ **7:14 «birak mən bolsam «ətkə təwə»durmən, demək gunahqa küldək setiloqanmən»** — «ətkə təwə» yaki «əttə boləqan» toquruluk kirix sözni kəring. ■ **7:14** Yəx. 52:3.

■ **7:15** Gal. 5:17. ■ **7:18** Yar. 6:3,5; 8:21.

yamanlik həman iqidmə manga həmrah bolidu.

□

22 Kəlbimdə Hudaning kanunidin səyünimən; ■

23 birak tenimdiki əzalirimda baxka bir kanuniyətni sezimən. Bu kanuniyət kəlbimdiki kanun bilən jəng kəlip, meni tenimdiki əzalirimdiki gunah sadir kilduroquqi kanuniyətke əsir kəlidu. ■

24 Nemidegən dərdmən adəmmən-hə! Əlümgə elip bəridioqan bu tenimdin kimmu meni kutkuzar?

25 Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik Hudaəja təxəkkür bolsun! Xundak kəlip, kəlbim bilən Hudaning kanuniəja itaət kəlimən, ləkin ətlirimdə gunah sadir kilduroquqi kanuniyətke itaət kəlimən. □

8

Muqəddəs rohtiki həyatlik kanuniyiti

□ **7:21 «Buningdin özümdiki xundak bir kanuniyətni baykaymənki, yaxilikni kəlməkqi boləjinimda, yamanlik həman iqidmə manga həmrah bolidu»** — grek tilida «kanuniyət» wə «kanun» birlə söz bilən ipadilinidu. ■ **7:22** Əf. 3:16. ■ **7:23** Gal. 5:17. □ **7:25 «Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik Hudaəja təxəkkür bolsun!»** — demək, u əzi kəlaləmaydioqan ixni Huda Əzi kəloqan; baxkiqə eytkənda, «Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik adəmmni kutkuzidioqan Hudaəja təxəkkür!». «**xundak kəlip, kəlbim bilən Hudaning kanuniəja itaət kəlimən, ləkin ətlirimdə gunah sadir kilduroquqi kanuniyətke itaət kəlimən**» — təwəndiki 8-bab, 8-9-ayətne kərüng.

¹ Hulasilisak, Məsih Əysada boloqanlar gunahning jazasioʻya məhkum bolmaydu.

² Qünki Məsih Əysada boloqan hayatlikni bəhx etidioqan Rohning qanuniyiti adəmnı gunahqa wə əlümgə elip baridioqan qanuniyəttin silərnı halas kildi. □ ■

³ Qünki *gunahlik* ət elip kelidioqan ajizlik tūpəylidin Təwrat qanuni kilalmioqanni Hudaning Əzi *kildi*; U Əz Ooqlini gunahkar ətlik kiyapəttə gunahni bir tərəp kilixqa əwətip, əttiki məwjut gunahni *əlümgə* məhkum kiliwətti; □ ■

⁴ buning bilən *mukəddəs* qanunning həkkanıy təlipi ətkə əgəxməyidioqan, bəlki Rohqa əgixip mangidioqan bizlərdə əməlgə axurulidu. □

⁵ Qünki ətkə boysunidioqanlar ətkə has ixlarning oyida yüridu; Mukəddəs Rohqa boysunidioqanlar bolsa, xu Rohqa ait ixlarning oyida yüridu. □ ■

□ **8:2 «silərnı halas kildi»** — bəzi kona kəqürmə oram yazmilarda «meni halas kildi» dəp yezilidu. ■ **8:2** Yh. 8:36; Rim. 6:18, 22; Gal. 5:1. □ **8:3 «U (Huda) Əz Ooqlini gunahkar ətlik kiyapəttə gunahqa kurbanlik süpitidə gunahni bir tərəp kilixqa əwətip»** — Əysa Məsih pütünləy insan boldi, uning teni bizning tenimizgə ohxax, birak uning eti «gunahkar ət» əməs idi; xunga Pawlus uning: «gunahkar ətkə **ohxaydioqan** ətlik kiyapət»lik təndə dunyoqə kəlgənlikini bayan kilidu. ■ **8:3** Ros. 13:39; Rim. 3:28; Gal. 2:16; Ibr. 7:18. □ **8:4 «mukəddəs qanunning həkkanıy təlipi... (Mukəddəs) Rohqa əgixip mangidioqan bizlərdə əməlgə axurulidu»** — «qanunning həkkanıy təlipi» — kirix səzimizdə «ixəngüqilərnıng Təwrat qanuni bilən munasiwiti tooqruluk» yazoqinimizni kərəng. □ **8:5 «Mukəddəs Roh»** — grek tilida «Roh». 6-, 13-, 23-, 26- wə 27-ayəttimu xundak. ■ **8:5** 1Kor. 2:14.

⁶ Əttiki oy-niyətlər adəmnı ɵlɵmgə elip barıdu; Mukəddəs Rohka ait oy-niyətlər hayatlıq wə hatırjəm-amanlıktur;

⁷ qünki əttiki oy-niyətlər Hudaqə düxmənliktur; qünki ət Hudaning kanunioqə boysunmaydu həm hətta uningə boysunuxi mumkin əməs;

⁸ əttə boləqanlar Hudani hursən kılalmaydu.

⁹ Əmma silərgə kəlsək, pəkət Hudaning Rohi dər wəkə iqinglarda yaxawatqan bolsa, silər əttə əməs, bəlki Rohəta yaxaysilər. Əmma Məsihning Rohioqə igə bolmioqan adəm bolsa, u Məsihkə mənşuplardin əməs. ■

¹⁰ Ləkin Məsih kəlbınglarda bolsa, tenınglar gunah tıpəylidin ɵlɵmning ilkidə bolsımu, həkkanıylik tıpəylidin rohinglar hayattur. □

¹¹ Həlbuki, ɵlgən Əysani ɵlɵmdin Tirildürgüqining Əzidiki Roh silərdə yaxısa, Məsihni ɵlɵmdin tirildürgüqi kəlbınglarda yaxawatqan Rohi arkilik ɵlidioqan

■ 8:9 1Kor. 3:16. □ 8:10 «Ləkin Məsih kəlbınglarda bolsa, tenınglar gunah tıpəylidin ɵlɵmning ilkidə bolsımu, həkkanıylik tıpəylidin rohinglar hayattur» — demək, birsi etiqad arkilik Hudaning həkkanıylikioqə erixkən bolsa, xu haman mənggölük hayat uning rohida baxlinidu. Baxka birhil təjımisı: «həkkanıylik tıpəylidin (Mukəddəs) Roh silərnıng hayatinglar boldı».

teninglarnimu hayati küqkə igə kilidu. □ ■

12 Xuning üqün, qerindaxlar, biz ətkə kərzdar əməs, yəni uningğa əgixip yaxaxqa kərzdar əməsmiz.

13 Qünki ətkə əgixip yaxisanglar, halak bolisilər; ləkin Mukəddəs Rohqa tayinip əttiki kilmixlarni əlümgə məhkum kılsanglar, yaxaysilər. □

14 Qünki kimlərki Hudaning Rohining yetəqilidikdə yaxisa, xularning həmmisi Hudaning pərzəntliridur. ■

15 Qünki silər qobul kıloqan roh kullukqa ait əməs, xundaqla silərnı qayta qorqunqqa saloquci birhil roh əməs, bəlki silər oqullukqa elip baridoqan Rohni qobul kıloqansilər; U

□ **8:11 «Məsih Əysani əlümdin Tirildürgüqi»** — Huda, əlwəttə. «**Həlbuki, əlgən Əysani əlümdin Tirildürgüqining Əzidiki Roh silərdə yaxisa, Məsihni əlümdin Tirildürgüqi qəlbınglarda yaxawatqan Rohi arkılik əlidioqan teninglarnimu hayati küqkə igə kilidu**» — bu bayanni ikki tərəptə qüxəngili bolidu: (1) Huda kıyamət künidə bu dunyada əlidioqan tenimizni tirildüridu; (2) tenimiz bu dunyada gunah tüpəylidin «əlümgə məhkum boləqan» (10-ayət), ləkin Huda bizgə Əz Rohi arkılik hayat ətküzüp, tenimizni küqəytip janlanduridu. Bizningqə hər ikki mənisi toqridur. ■ **8:11** Rim. 6:4, 5; 1Kor. 6:14; 2Kor. 4:14; Əf. 2:5; Kol. 2:13. □ **8:13 «... Ətkə əgixip yaxisanglar, halak bolisilər»** — grek tilida «... Ətkə əgixip yaxisanglar, əlisilər». ■ **8:14** Gal. 5:18.

arkilik «Abba, ata!» dəp nida qilimiz. □ ■

¹⁶ Roh bizning öz rohimiz bilən billə bizning Hudaning baliliri ikənlikimizgə guwahlik beridu. ■

¹⁷ Hudaning baliliri ikənmiz, əmdi mirashorlarmu bolimiz — Hudaning mirashorliri həmdə Məsih bilən təng mirashor bolimiz — pəkətlə uning bilən təng azab-okubət tartsaqla, uning bilən xan-xərəptin təng bəhrimən bolimiz. ■

Kəlgüsidiki xan-xərəp

¹⁸ Qünki mən hazırkı azab-okubətlərləning kəlgüsidə bizdə axkariliniđioğan xan-xərəplərgə heq selixturuquqiliki yok dəp hesablaymən. □ ■

¹⁹ Qünki pütkül kainat Hudaning oququllirining ayan qilinixini intizarlik bilən kütməktə.

□ **8:15 «...silər oququlluqqa elip baridiğan Rohni qobul qiloğansilər»** — «oququlluqqa elip baridiğan» — «Hudağa oquq boluxqa elip baridiğan», demək. Grek tilida bu söz adəttə birsing yetim balini öz oququm dəp qobul qilip bekiwelixini kersitidu. **«U arkilik «Abba, ata!» dəp nida qilimi»** — «Abba» degən söz ibraniy tili bolup, «səyümlük ata» degən mənida. «Abba» həm səyümlük munasiwətni həm hərmətni bildüridu. Pawlus ibraniy tilidiki bu səzni grek tilida söləydiğan Rim xəhəridiki etikadqilarğa muxu yərdə tonuxturidu. ■ **8:15** Yəx. 56:5; 1Kor. 2:12; Gal. 3:26; 4:5, 6; 2Tim. 1:7. ■ **8:16** 2Kor. 1:22; 5:5; Əf. 1:13; 4:30. ■ **8:17** 2Tim. 2:11,12.

□ **8:18 «kəlgüsidə bizdə axkariliniđioğan xan-xərəplərgə heq selixturuquqiliki yok»** — «heq selixturuquqiliki yok» grek tilida «selixturuxqa ərziməydu». «Bizdə axkariliniđioğan xan-xərəplər» — baxqa birhil tərjimisi: «bizgə axkariliniđioğan xan-xərəplər...». Birəq keyinki ayətkə qarışanda tərjimimiz toquridur. ■ **8:18** Mat. 5:12; 2Kor. 4:10, 17; Fil. 3:20; 1Pet. 4:13; 1Yuħa. 3:1, 2.

20-21 Qünki yaritiloʻan kainat *Hudaning laniti astida kelip*, bimənilikkə qəktürüldi. Bu, kainatning öz ihtiyari bilən əməs, bəlki uni qəktürgüqining iradisi bilən boldi wə xundak ümidi bilən boldiki, kainat özimu qirix-tin boləan qulluktin kutkuzulup, Hudaning pərzəntlirigə beoʻixlinidioʻan xan-xərəpkə təwə boləan hərlükkə erixtürülüxtin ibarət idi.

22 Qünki pütkül kainatning həziroʻiqə nalə-pəryad kətürüp, tuoʻut toloʻiqining azabini birliktə tartiwatqanlikini bilimiz. ■

23 Yaloʻuz kainat əməs, hətta bizmu, yəni *mukəddəs* Rohning tunji qikarəan mewisidin bəhrimən boləan bizlərmu dilimizda nalə-pəryad kətürməktimiz həmdə *Hudaning* oʻqulliri süpitidə kəbul qiliniximizni, yəni tenimizning nijatning hərlükigə qikirilixini

intizarlik bilən kütmaʼktimiz. □ ■

²⁴ Biz ümidkə baʼqlanoʻyaqqa tkuzuloʻyanikənmiz. Lekin ümid qilinoʻyan nərsə kərülgən bolsa, u yənə ümid bolamdu? Kimmu kəz aldidiki nərsini ümid qilsun?

²⁵ Birak, tehi kərmiginimizgə ümid baʼqlioʻyanikənmiz, uni səwrqanlik bilən kütüximiz kerəktur.

□ **8:23 «...Hudaning oʻqulliri süpitidə qobul qiliniximiz...»** — grek tilida «oʻqulluqqa qobul qiliniximizni». «yaloʻuz kainat əməs, hətta bizmu, yəni Mukəddəs Rohning tunji qikəroʻyan mewisidin bəhrimən boləyan bizlərmu dilimizda nalə-pəryad kətürməktimiz həmdə (Hudaning) oʻqulliri süpitidə qobul qiliniximizni, yəni tenimizning nijatning hərlükigə qikirilixini intizarlik bilən kütmaʼktimiz» — bu ayəttiki üq nuqta toʻqruluk tohtilimiz; (1) «Mukəddəs Rohning tunji qikəroʻyan mewisi»; bu ibarining bəlkim ikki jəhəti bar: (a) Mukəddəs Roh barlik ixəngüqilərdə Hudaning mewisini, yəni muhəbbət, xadlik, hatirjəmlik kətarliklarni qikiridu; bu mewə bolsa Hudaning padixahlikining bu dunyada qikəroʻyan tunji mewisidur wə xundakla uning realliqioʻya ispat bolidu (14:17ni kərüng); (ə) ixəngüqilər əzlidiridə qikiriləyan bu mewidin bəhrimən bolup, uningdin Hudaning padixahlikining kəlgüsidə pütkül dunyaoʻya, jümlidin əzlidirining həmmisi üstigə toluq həkümranlik qilidoʻyanlikioʻya ispat həm kapalət dəp bilidu; (2) «oʻqul süpitidə qobul qilinix» — kona zamanlarda mətiwər adəm məlum namrat yaki «jəmiyəttə orni yok» bir yax kixini bekiwalmakqi bolsa, jamaətni qong sorunoʻya qakirip uni «əz oʻqlum», «əz kizim» dəp jakarlaytti. Rosul Hudamu kəlgüsidə aləm aldida ixəngüqilərnə «Əz oʻqlum» dəp xundak jakarlaydoʻyanlikini kərsətməkqi. (3) «tenimizning nijattiki hərlükkə qikirilixi» — həzir ixəngüqilərgə Hudaning nijat-iltipati bilən yengi roʻhi, yengi kəlbi bar; Məsih Əysa biz üqün erixkən nijatta yənə «yengi tenimiz»mu bar, qiyamət künidə uni U bizgə beridu.

■ **8:23** Luqa 21:28.

26 Xuningdäk, insaniy ajizlikimizda *Muqəddəs Roh* kelip bizgə yardım kılıdu; qünki qandak dua kılıximiz kerəklikini bilməymiz. Lekin Rohning Əzi ipadiligüsiz nalə-pəryad bilən biz üçün *Hudaning aldida* turup dua-tilawət kilmakta. □ ■

27 İnsanlarning kəlbini inqikiləp kəzitip Qarioquqi bolsa, *Muqəddəs Rohning* oyniyətlirining nemə ikənlikini bilidu; qünki U Hudaning iradisi boyiqə muqəddəs bəndiliri üçün *Hudaning aldida* dua kılıp ötünmektə.

28 Xundakla xuni bilimizki, pütkül ixlar Hudani səyidioqlanlarning, yəni uning məxsət-muddiasi boyiqə qaqiriloqlanlarning bəht-bərikitigə birliktə hizmət kilmakta.

29 Qünki Huda aldın kəngligə pükəkənkixilərnı, ularning kəlgüsıdə Əz Ooqlining obrazioqa ohxax bolıdıoqlınıni, Ooqlining nuroqun qerındaxlırı arısidiki tunji ooqli bolıdıoqlınıni aldın bəlgiligən. □ ■

30 Aldın bekitkən kixilərnı U qaqırdı, qaqıroqlan kixilərnı U həkkanıy kıldı; həkkanıy kılolanlarğa U xan-xərəp ata kıldı.

Hudaning mehir-muqəbbitining küqlüklıki

□ **8:26 «...insaniy ajizlikimizda Muqəddəs Roh kelip bizgə yardım kılıdu... »** — «Muqəddəs Roh» — grek tilida pəkət «Roh» deyılıdu. ■ **8:26** Mat. 20:22; Yak. 4:3. □ **8:29 «Huda... Ooqlining nuroqun qerındaxlırı arısidiki tunji ooqli bolıdıoqlınıni aldın bəlgiligən»** — «tunji ooql» birinqi orunda, muxu yərdə pütkül aləmdə birinqi orunda turıdu, əlwəttə. «Zəb.» 89:27ni kərüng. ■ **8:29** Kol. 1:18.

31 Undakta, bu ixlaroʻra yənə nemə dəyli? Huda biz tərəptə turoʻanikən, kimmu bizgə qarxi qikalisun?! ■

32 Əz Ooʻlinimu ayimay, Uni həmmimiz üqün pida yolioʻra tapxuroʻan *Huda*, Uningoʻra koʻxup həmmini bizgə xərtsiz ata qilmay kalarmu? ■

33 Kimmu Hudaning tallioʻanliri üstidin xikayət kilalisun?! Huda həkkaniy kiloʻan yərdə, ■

34 kimmu gunahka məhkum kilalisun? Ölgən, xundakla tirilgən wə Hudaning ong yenida turuwatқан, həmdə biz üqün *Hudaning aldidə* turup dua-tilawət kiliwatқан Məsih xundak kilarmu?! □ ■

35 Kim bizni Məsihning mehır-muhəbbitidin ayriwetəlisun? Japa-muxəkkətmu, dərd-ələmmu, ziyankəxlikmu, aqarqilikmu, yalingaqlikmu, heyim-hətərmu yaki kiliqmu?

36 *Muqəddəs yazmilarda* eytiloʻinidək: —

«Seni dəp kün boyi kirilmaktimiz, Boʻuzlinixni kütüp turoʻan koʻylardək hesablanmaktimiz». □ ■

37 Birak bizni Səygüqigə tayinip bularning həmmisidə oʻaliplarning oʻalipi bolmaktimiz;

■ 8:31 Qel. 14:8. ■ 8:32 Yar. 22:12; Yəx. 53:5; Yh. 3:16. ■ 8:33 Yəx. 50:8. □ 8:34 «**Ölgən, xundakla tirilgən wə Hudaning ong yenida turuwatқан, həmdə biz üqün ... dua-tilawət kiliwatқан Məsih**» — «Hudaning ong yenida» bolsa aləmning əng yukiri jayi, həmmini baxkuridioʻan yər. ■ 8:34 Ibr. 7:25. □ 8:36 «**Seni dəp kün boyi kirilmaktimiz, boʻuzlinixni kütüp turoʻan koʻylardək hesablanmaktimiz**» — «Zəb.» 44:22 — nəkil költürölgən

bu ayət boyiqə ixəngüqilər Hudaning yolida, Hudani dəp kəp japa-muxəkkətlərgə wə ziyankəxlikkə uqrixi mumkin. ■ 8:36 Zəb. 44:22; 1Kor. 4:9; 2Kor. 4:11.

³⁸ Xuningoʻya kətʻiy qayil kilindimki, məyli əlüm bolsun həyatlik bolsun, pərixtilər bolsun jin-xəytan həkümranlar bolsun, hazırki ixlar yaki kəlgüsidiki ixlar bolsun, hərқandəқ rohıy küqlər bolsun, □

³⁹ pələk bolsun Һang bolsun, xundəқla pütkül kainatta yaritiloqan hərқandəқ bəқka bir xəyʻi bolsun, bizni Rəbbimiz Məsih Əysada boloqan Hudaning mehir-muҺəbbitidin Һeqqəqan ayriwətküqi bolalmaydu.

9

Huda wə Uning tallioqini Israil

¹ Mən Məsihtə həқikətəni səzləymən, yaloqan gəp eytmaymən, wijdanim Mukəddəs Rohning ilkidə bolup əzəmgə guwahlik qilməqta —□ ■

² Qəlbimdə zor dərd-ələm wə tügiməs azab bar.

³⁻⁴ Qünki mening buradərlirim, yəni jismani yəhəttiki qerindəxlirim boloqan Israillarni *nijat tapқuzalisam Hudaning* lənitigə qelip Məsihtin

□ **8:38 «pərixtilər bolsun jin-xəytan həkümranlar bolsun,...»** — «jin-xəytan həkümranlar» bolsa grek tilida pəқət «həkümranlar»la deyilidu. Injilda bu səz adəttə jin-xəytanlarni kərsitidu («Əf.» 6:12ni kəring). **«hərқandəқ rohıy küqlər bolsun»** — grek tilida «hərқandəқ küqlər bolsun».

□ **9:1 «mən Məsihtə həқikətəni səzləymən»** — «Məsihtə»: «Məsihgə mənəsup bolup, Uning yetəқqilikidə, Uningdin iltipət, küq-қudrətni aloqanda.....» degən mənidə,. «Kirix səz»imiznimu kəring. ■ **9:1** Rim. 1:9; 2Kor. 1:23; 11:31; Gal. 1:20; Fil. 1:8; 1Tes. 2:5; 5:27.

məhrum kiliniximni tiləxkə razi idim; ular Israillar! — ularoqa oqulluk hokuki, *Hudaning xan-xəripining ayan kilinixi, əhdiliri, Təwrat qanunining amanət boluxi, ibadət hizmətliri wə Təwrat wədiliri nesiwə kılindi.* □ ■

⁵ Uluq *ibraniy* ata-bowiliri ularningkidur; jismaniy jəhəttə Məsih ularning əjdadidur. U barlik məwjudat üstidin həküm sürgüqi, mənggü mubarək Hudadır. Amin! □ ■

⁶ — Birak Hudaning *Israiloqa boləqan səzi* bikar boldi, deməymən; qünki Israildin boləqanlarning həmmisila həkikiy Israil hesablanmaydu; ■

⁷ xuningdək, İbrahimning əwladliri bolsimu, həmmisila uning pərzəntliri hesablanmaydu. Qünki *mukəddəs yazmilarda İbrahimə:* «İshaktin tərəlgənlərlə sening nəsling

□ **9:3-4 «ularoqa oqulluk hokuki,... wə Təwrat wədiliri nesiwə kılindi»** — «oqulluk hokuki» degəklik, Məsih arkilik Hudəoqa oqul boluxtiki imtiyaz. ■ **9:3-4** Mis. 32:32; Rim. 10:1; Mis. 4:22; Qan. 7:6; Rim. 2:17; 3:2; Əf. 2:12.

□ **9:5 «uluq ibranıy ata-bowiliri»** — demək, İbrahim, İshak, Yakup, Yüsüp wə Yəhuda katarlıklar. **«jismaniy jəhəttə Məsih ularning əjdadidur»** — demək, Məsihning tuquluxining **rohıy jəhətimu** bar idi — U həm insandin (pak Israillik kız Məryəmdin) həm Mukəddəs Rohdin tuquloqan. **«...məsih ularning əjdadidur. U barlik məwjudat üstidin həküm sürgüqi, mənggü mubarək Hudadır. Amin!»** — rosul Pawluska əng dərd yətküzidioqan ix — Məsih Israilda tuquloqan wə toluk Hudalik təbiiti bolsimu, Israillar əzliri uni, yəni öz Məsihini heq tonumaytti. ■ **9:5** Yər. 23:6; Yh. 1:1; Ros. 20:28; Rim. 1:4; İbr. 1:8,9,10. ■ **9:6** Qəl. 23:19; Yh. 8:39; Rim. 2:28; 3:3; 2Tim. 2:13.

hesablinidu» — deyilgən. □ ■

⁸ Demək, jismaniy jəhəttin *Ibrahimdin* törəlgən pərzəntlər Hudaning pərzəntliri bolıwərməydu, bəlki *Hudaning* wədisi arkilik törəlgənlər *Ibrahimning* həkikiy nəsli hesablinidu. ■

⁹ Qünki Hudaning bərgən wədisi mundaq idi: «*Kelər yili* muxu qaşda kaytip kelimən, Sarah bir oşulğa ana bolidu». □ ■

¹⁰ Uning üstigə, Riwkah bir ərdin, yəni əjdadimiz Ishaktin *koşkezəkgə* hamilidar bolqanda, ■

¹¹⁻¹² Pərzəntliri tehi tuşulmişanda, heçqandak yahxi yaki yaman ixnimu qilmasta, Huda Özining adəmlərni tallaxtiki muddiasining ularning qılqan ix-əməllirigə əməs, pəkət Qaqiroşuqi bolqanning iradisigə asaslanoşanliqini kərsitix üqün, Riwkahğa: «Qongi kişikining hizmitini qilidu» — deyilgənidi. □ ■

□ **9:7 «Ishaktin törəlgənlərlə sening nəsling hesablinidu»** — («Yar.» 21:12). Bu söz intayin qışka bolup, toluk mənisi: «Mən sanga wədə qılqan əwladliring, yəni pütkül dunyağa bəhtimni yətküzidişan əwladliring Ismaildin əməs, Ishaktinla kelip qışidu» degəndək. ■ **9:7** Yar. 21:12; Gal. 3:29; 4:23; İbr. 11:18. ■ **9:8** Gal. 4:28. □ **9:9 «Kelər yili muxu qaşda kaytip kelimən, Sarah bir oşulğa ana bolidu»** — («Yar.» 18:10, 14). Bu ayəttə deyilgən «oşul» Ishaq bolidu. ■ **9:9** Yar. 18:10. ■ **9:10** Yar. 25:21.

□ **9:11-12 «Huda Özining adəmlərni tallaxtiki muddiasining ularning qılqan ix-əməllirigə əməs, pəkət Qaqiroşuqi bolqanning iradisigə asaslanoşanliqini kərsitix üqün...»** — «Qaqiroşuqi bolqan» — Huda Əzi, əlwəttə. «**Qongi kişikin- ing hizmitini qilidu**» — («Yar.» 25:23). *Qoşkezəkning* kişiki Yaqup, qongi Əsaw bolidu. ■ **9:11-12** Yar. 25:23.

13 Huddi yənə muqəddəs yazmilarda eytilöinidäk: «Yakupni söydüm, Əsawdin nəprətləndim». □ ■

14 Undakta, bularğa nemə dəyli? Hudada adalətsizlik barmu? Hərgiz yök! ■

15 Qünki Huda Musarğa mundak degən: —

«Kimgə rəhim kılqum kəlsə, xuningarğa rəhim kılımən,

Kimgə iğ aqrıtqum kəlsə, xuningarğa iğ aqrıtımən». □ ■

16 Demək, bu ix insanning iradisigə yaki ularning tirixqanliqıarğa əmäs, bəlki rəhimdillik kərsətküqi Hudarğa baqlıqtur.

17 Qünki Huda muqəddəs yazmilarda Pirəwngə mundak degən: — «Mening seni tikliximdiki məxsət däl xuki, kudritimni üstüngdə kərsitix həmdə namimning pütkül jahararğa jakarlin-

□ 9:13 «Yakupni söydüm, Əsawdin nəprətləndim» — Təwrat, «Mal.» 1:2-3. ■ 9:13 Mal. 1:2-3. ■ 9:14 Qan. 32:4; 2Tar. 19:7; Ayup 34:10. □ 9:15 «Kimgə rəhim kılqum kəlsə, xuningarğa rəhim kılımən, kimgə iğ aqrıtqum kəlsə, xuningarğa iğ aqrıtımən» — «Mis.» 33:19. ■ 9:15 Mis. 33:19.

ixi». □ ■

¹⁸ Demək, Huda halioiniya rəhim qilidu, halioinini tax yürək qilidu.

Hudaning oʻzipsi wə xapaiti

¹⁹ Əmdi bəlkim sən manga: «Hudaning iradisigə heqkim qarxi qikalmaydioqan tursa, undaqa Huda nemə üqün insanni əyibləydu?» — deyixing mumkin.

²⁰ Birak, əy insan, Huda bilən takallaxkudək kimsən? Kelipta xəkilləndürüliwatқан nərsə özini xəkilləndürgüqigə: —

«Meni nemə üqün bundak yasiding?» — deyələmdu? ■

²¹ Humdanqining ohxax bir kallək laydin esil orunoqa ixlitidioqan qaqimu, xundakla adəttiki orunoqa ixlitidioqan qaqimu yasax hokuki

□ **9:17 «Qünki Huda muqəddəs yazmilarda pirəwngə mundak degən:...»** — Pirəwn Misirdiki padixah bolup, Israil-larni kullukqa saloqan. U Hudaning Musa pəyoʻəmbər arkilik kəlgən pərmanliriya zor qarxilik kərsətkən wə baroqanseri Hudaqa qarap öz kənglini tax qilip Uning səzini anglimioqan. Birak ahir berip Huda Əzining xan-xəripini kərsitix üqün, «Misirdin qikix»ta hatiriləngəndək, «Huda Pirəwnning kənglini kattik qildi» (9:12) wə xuning bilən Israilni uning qolidin qutquzux üqün nuroqun məjiziləni yaratti. **«Mening seni tikliximdiki məqsət dəl xuki, qudritimni üstüngdə kərsitix həmdə namimning pütkül jaħanoqa jakarlinixi»** — «Mis.», 9:16.

■ **9:17** Mis. 9:16. ■ **9:20** Yəx. 29:16, 45:9; Yər. 18:6.

yokmu?

22 Huda ʻZ oʻz oʻzini koʻrsatishni va kuy-qudritini tonutuxni niyat qilgan bolsa, oʻz oʻziga layiq bolgan, halakatkə tayyarlangan «qoʻqilar»oʻya adəttin taxkiri səwrqanlik bilən kəksi-qarnini kəng kilip kəlgən bolsa, uningoʻya nemə boptu?

23-24 Wə xuning bilən ʻZining rəhim-xəpkitining nixani qilgan va xan-xəropkə muyəssər boluxkə aldin'ala tayyarlangan «qoʻqilar»da, yəni ʻzi Yəhudiyalar arisidinla əməs, bəlkə əllər arisidinmu qoʻqiroqan bizlərdə xan-xəripining qəksizlikini namayan kilix uqun xundak qilixni

9:21 «Humdanqinging ohxax bir kallək laydin esil orunoqə ixlitidioqan qəqimu, xundakla adəttiki orunoqə ixlitidioqan qəqimu yasax hoquki yokmu?» — «esil orunoqə ixlitidioqan qəqimu... adəttiki orunoqə ixlitidioqan qəqimu...» nemini koʻrsitidu? Məsilən, bir qəqida əy hojayini xarab iqidu, baxkə bir qəqioqə balining tərətliri elinidu. Ikkisining əz ixlitix orni bar, birak bularning biri «esil» biri «adəttiki» dəp həsablinidu. **9:21** 2Tim. 2:20.

9:22 «halakətkə tayyarlangan «qoʻqilar»» — yaki «əzlrini halakətkə tayyarlangan «qoʻqilar»».

halioğan bolsa, buningğa nemə boptu?□

²⁵ Bu huddi Hudaning Hoxiya pəyoqəmbər arkilik eytkinidək: —

«Əsli həlkim hesablanmioğan həlkni həlkim, Əsli səymigənlərnı səygənlirim dəymən»;□ ■

²⁶ wə yənə: — «Burun ularğa: «Silər Mening həlkim əməssilər» deyilgən jayda, Kəlgüsidə dəl xu jayda ularğa «Tirik Hudaning oqulliri!» degən nam berilidu».□ ■

²⁷ Yəxaya pəyoqəmbərnu Israil toqruluk

□ **9:23-24 «Huda Öz qəzipini kərsitixni wə küq-қudritini tonutuxni niyət қилоған bolsa, qəzipigə layik болоған, ҳалақətkə təyyarlanoğan «қақилар»ğa adəttin taxkiri səwrqanliқ bilən kəksi-қarnini kəng қилиp kəlgən bolsa, uningğa nemə boptu? Wə xuning bilən özining rəhim-xəpқitining nixani қилоған wə xan-xərpəкə muyəssər boluxқа aldin'ala təyyarlioğan «қақилар»da, yəni Əzi Yəһudiylar arisidinla əməs, bəlki əllər arisidinmu qaqiroğan bizlərdə xan-xəripining qəksizlikini namayan қилиx üqün xundaқ қилиxni halioğan bolsa, buningğa nemə boptu?»** — (22-24-ayət) oқurmənlər diққət қилса biliduki, Pawlus əzining uxbu muқim soaliğa jawab bərməydu. Soalning omumiy xəkli: «Huda xundaқ қилиxni halioğan bolsa əmdi bizning қандақmu uning bilən takallixix һoқuқimiz bar?» degəndək. Əyni əһwal uning deginidək bolsun yaki bolmisun, bu bizning iximiz əməs, bəlki Hudaningkidur. Bizgə nisbətən əng muқimi xuki, gunəһimizdin қutuluxni halisақla, Huda Əzi Məsiһning қurbanliқi arkilik təyyarlioğan towa қилиx etiқadliқ yolini aldimizğa oқuқ қildi. □ **9:25 «Əsli həlkim hesablanmioğan həlkni həlkim, əsli səymigənlərnı səygənlirim dəymən»** — «Hox.» 2:23. ■ **9:25 Hox. 2:25**

□ **9:26 «Burun ularğa: «Silər Mening həlkim əməssilər» deyilgən jayda, kəlgüsidə dəl xu jayda ularğa «Tirik Hudaning oqulliri!» degən nam berilidu»** — «Hox.» 1:10.

■ **9:26 Hox. 2:1; 1Pet. 2:10.**

mundaq jakarliqanidi: —

«Israillarning sani dengiz sahilidiki kumdak kop bolsimu, lekin paxat birla «kaldi» kutkuzulidu; ■

²⁸ qunki, Pərwərdigar Öz ixini tügitiwetip, həkkaniylik bilən tezdin uni ijra kilidu; qunki U yər yüzidə həkümünü təltöküs wə tez ijra kilidu». □ ■

²⁹ Yəxaya pəyoqəmbər yənə aldin eytkinidək: — «Əgər samawi qoxunlarning Sərdari bolqan Pərwərdigar bizgə bir nəsil qaldurmioqan bolsa, Sodom xəhiridək, Gomorra xəhiridək *yoxaloqan* bolattuk». □ ■

Israillarning putlixip ketixi

³⁰ Undaqta, bularoqa nemə deyiximiz kerək? Həkkaniylikqa intilmigən əlliklər

■ 9:27 Yəx. 10:22. □ 9:28 «Israillarning sani dengiz sahilidiki kumdak kop bolsimu, lekin paxat birla «kaldi» kutkuzulidu; qunki, Pərwərdigar Öz ixini tügitiwetip, həkkaniylik bilən tezdin uni ijra kilidu; qunki U yər yüzidə həkümünü təltöküs wə tez ijra kilidu» — (27-28-ayət) «Yəx.» 10:22-23. Bəzi kona kəqürmə yazmılarda Yəxayaning bexariti səl kişkirək: «Pərwərdigar bu yər yüzi üstidin qıkarqan həkümünü təltöküs wə tez ijra kilidu» dəp nəqil kəltürülidu. ■ 9:28 Yəx. 10:22, 23. □ 9:29 «Əgər samawi qoxunlarning Sərdari bolqan Pərwərdigar bizgə bir nəsil qaldurmioqan bolsa, Sodom xəhiridək, Gomorra xəhiridək *yoxaloqan* bolattuk» — «Yəx.» 1:9. Oqurmənlərnin esidə barki, Huda Sodom wə Gomorra xəhərlirini rəzilliki tüpəylidin üstigə ot wə güngürt yaqdurup yoxatqan («Yar.» 19-bab). ■ 9:29 Yar. 19:24; Yəx. 1:9; 13:19; Yər. 50:40; Əz. 16:46.

həkkaniylikka, yəni etiqadka asaslanoʻan birhil
həkkaniylikka erixti. □

³¹ Lekin Israil həkkaniylikni kərsətkən Təwrat
kanunioʻa intilgini bilən kanunning təlipigə
yetəlmidi. ■

³² Nemə üqün? Qünki ularning *həkkaniylikka*
intilixi etiqad bilən əməs, bəlki «sawablik ixlar»
bilən idi. Ular «putlikaxang tax»ka putlixip
yikilip qüxti; □

³³ huddi *mukəddəs yazmilarda yeziloʻinidək*:
«Həlkni putlixidioʻan putlikaxang taxni,
Adəmnı yikıtıdıoʻan qoram taxni Zionoʻa
qoydum,
Uningoʻa etiqad kıloquqi hərgiz yərgə qarıtılıp
qalmas». □ ■

□ **9:30 «əlliklər»** — yəni «Yəhudi y əməslər». ■ **9:31** Rim. 10:2; 11:7. □ **9:32 «ularning həkkaniylikka intilixi etiqad bilən əməs, bəlki «sawablik ixlar» bilən idi»** — «sawablik ixlar»: — okurmənlərgə muxu məktuptin hazir ayan boliduki, Huda aldida bizgə heq ix «sawab» hesablanmaydu; həkkaniylik pəkət u əwətkən Məsihkə baqlıoʻan etiqattin kelidu. Xunga «sawablik ixlar» («Huda bu ixlar arkilik manga sawab qoxup beridu» degən mənidə qüxəngən bolsak) Huda aldida kət'iy məwjut əməstur. □ **9:33 «Adəmnı yikıtıdıoʻan qoram taxni Zionoʻa qoydum»** — «Zion» degən, Yerusalemning yaki Israilning bir xeyriy nami. **«Həlkni putlixidioʻan putlikaxang taxni, adəmnı yikıtıdıoʻan qoram taxni Zionoʻa qoydum, uningoʻa etiqad kıloquqi hərgiz yərgə qarıtılıp qalmas»** — toluq bexarət «Yəx.» 8:14, 28:16də tepilidu. Okurmən bu ayətlərnı əzi okusa uningdin bu taxning Əysa Məsihning ikənlikini kərələydu. Uni qobul kılmoʻanlar həkkaniylikka erixməy yikilidu; uni qobul kılmoʻanlar həkkaniy kılınıp tik turidu. ■ **9:33** Zəb. 2:12; 118:22; Pənd. 16:20; Yəx. 8:14; 28:16; Yər. 17:7; Mat. 21:42; 1Pet. 2:6.

10

¹ Kerindaxlar, yüräk intizarim, xundaqla Hudağa yelinixim Israillarning kutkuzuluxi üqündur.

² Qünki xuningğa guwahlik berimänki, ularning Hudağa həkikətänmu kizöin intilixi bar, birak ularning intilixi həkikiy bilim üstigə kuruloğan əməs. □ ■

³ Qünki ular Hudaning həkkanıylikini bilmigəqkə, uning orniğa əzlrining həkkanıylikini tikləxkə tirixip, Hudaning həkkanıylikioğa boysunmidi.

⁴ Qünki Təwrat kənunining nixan-məksiti Məsihning Əzidur; xuning bilən etikad kילוquqlarning hərbi üqün həkkanıylik bar

□ **10:2 «ularning (Yəhudiylarning) Hudağa həkikətänmu kizöin intilixi bar, birak ularning intilixi həkikiy bilim üstigə kuruloğan əməs»** — «həkikiy bilimə üstigə kuruloğan əməs»: Yəhudiylarning kəp diniy məzhəpidikilərgə nisbətən əng muhim ix Təwrat kənuni üstidiki «bilim» wə «bilim axurux» idi. Xuning bilən Pawlusning bu sözi ixənmigən Yəhudiylarğa bək eoşir kelixi mumkin idi. ■ **10:2** Ros. 22:3; Rim. 9:31; Gal. 4:17.

boldi. □ ■

⁵ Qünki Təwrat qanunioğa əməl qilixtin kəlgən həkkaniylik həkkidə Musa pəyğəmbər mundak yazoğan; «Qanunning əmrlirigə əməl qiloğanlar xu ixliridin həyatlik tapidu». □ ■

⁶ Lekin etiqadtin bolğan həkkaniylik mundak dəydu: — «Kənglüngdə: — «Kim asmanğa qıkar?» (yəni «Kim Məsihni asmandin elip qüxürər?»)■

⁷ wə yaki «Həng tegigə kim qüxər?» (yəni «Məsihni ölümdin kim qayturar?») — demi-

□ **10:4 «Təwrat qanunining nixan-məxsiti Məsihning Əzidur»** — grek tilida «nixan-məxsət» degənnin «hatimə» degən yənə bir mənisimu bar. Demək, ayətnin mənisi: (1) Hudaning Təwrat qanunida bolğan məxsiti insanğa öz gunahini tonutup, Məsihning kutkuzuxioğa mohtaj bolğanlikini bildürüxtin ibarət idi; xunga Huda qanunni bərgən waqtida Məsihning dunyaoğa kelixini kəzligənidi; (2) Məsih Əzi Təwrat qanunini mukəmməl əməlgə axurdi, jümlidin Təwrat qanuni tələp qiloğan, xundakla bexarət bərgən gunahni yuyidioğan qurbanlikni kildi; (3) Məsih Təwrat qanunini toluq əməlgə axuroqandin keyin, etiqad qiloquqilar üqün uning həq təlipi qalmidi (7:4ni kərüng). Məzkur ayət bu mənilirining həmmisini öz iqigə alidu. ■ **10:4** Mat. 5:17; Ros. 13:38; 2Kor. 3:13; Gal. 3:24. □ **10:5 «Qanunning əmrlirigə əməl qiloğanlar xu ixliridin həyatlik tapidu»** — «Law.» 18:5 wə yənə «Qan.» 4:1, 6:24. ■ **10:5** Law. 18:5; Əz. 20:11; Gal. 3:12. ■ **10:6** Qan. 30:12.

gin». □ ■

⁸ Əm-di xu *həkkaniylik* nemə dəydu? — «Söz-kalam sanga yekindur, tilingda wə dilingdidur!» — bu söz-kalam dəl biz jakarlaydioʻan etikadning sözidur. □ ■

⁹ Demək, «Əysaning Rəb ikənlikini aʻozing bilən etirap qilsang wə kəlbindingdə Hudaning uni ölüklər arisidin tirildürgənlikigə ixənsəng, qutkuzulisən»!

□ **10:7 Lekin etikadtin boləjan həkkaniylik mundak dəydu: — Kənglüngdə: — «Kim asmanəja qıkar?» (yəni «Kim Məsihni asmandin elip qüxürər?») wə yaki «Hang tegigə kim qüxər?» (yəni «Məsihni ölümdin kim qayturar?») — demigin** — (6-7-ayət) nəkil kəltürülgən ikki ayət: — «Kan.» 30:12-13 . Bu sirlik gəpləarning ajayib mənilirini bəlkim mundak: (1) «Kimmu asmanəja qıkar?» — «Kimmu Hudaning asman pələktək yukiri tələp qiloʻan həkkaniylikioʻja yetəlisun?» degənliktur. Lekin əgər birsi: «Həkkaniylikim mukəmməl, «asmanəja qıqkandəkmən» degən bolsa, bu degini «Mən Məsihkə ohxax həkkaniy» degəngə barawər bolup, Hudaning Məsihtə kərsətkən mukəmməl həkkaniylikioʻja ahanət qiloʻan bolidu. Bundak deyixi bəribir Məsihni özining pəskəx «həkkaniylik»ning dərjisigə qüxürüp, «Məsihni asmandin qüxürməqci» boləjini. (2) «Kimmu hangning tegigə qüxər?» deyixi, bir kixi öz gunahining bədilini təliməkci bolup dozahta bir məzgil tursam andin gunahimdin halas bolimən» deməkci boləjini; bu, Məsihning ölümidə gunahimiz üqün jaza tartip bədəl təlixining munga (xundaqla heqkimgə) keriki yok; muxundaq degən kixi «Məsihni ölümdin kim qayturar» degən bolidu, yəni «Məsihni ölüm yolidin qayturux kerək, uning ölüxi kerəksiz, əhmikanə ixtur» degüqi bolidu. Yioʻip eytkanda, heqkim özigə tayinip Hudaning mukəmməl həkkaniylikioʻja yetəlməydu; heqkim öz gunahı üqün əzi bədəl toliyəlməydu.

■ **10:7** Kan. 30:13 □ **10:8 «Söz-kalam sanga yekindur, tilingda wə dilingdidur!»** — «Kan.» 30:14. ■ **10:8** Kan. 30:12-14.

10 Qünki insan qəlbidə etikad kilix bilən həqqaniy kilinidu, eozizida etirap kilix bilən nijatka erixidu.

11 Mukəddəs yazmilarda deyilgəndək; «Uningoqa etikad kילוquqining hər biri hərgiz yərgə qaritilmas». □ ■

12 Qünki bu jəhəttə Yəhudiylar bilən Greklarning pərki yok; hər ikkisininin Rəbbi həmmening Rəbbidur wə Özigə nida kילוanlarning həmmisigə mol bayliklirini ayimaydu. □ ■

13 Qünki: «Kimdikim Rəbning namini qakirip nida kilsa kutkuzulidu». □ ■

14 Lekin Rəbgə ixənmigən kixi kandaqmu Uningoqa nida kilalisun? U toqruluk anglimioqan kixi kandaqmu Uningoqa ixənsun? Hux həwər jakarlioquqi bolmisa, ular uni kandaqmu angliyalisun?

15 Xu jakarlioquqilar əwətilmigən bolsa, hux həwərnəni kandaqmu yətküzəlisun? Mukəddəs yazmilarda yeziloqinidək: «Aman-hatirjəmlilik toqruluk hux həwərnəni, bəht-saadət toqruluk hux həwərnəni yətküzgənlərnin ayaqliri ne-

□ **10:11 «Uningoqa etikad kילוquqining hər biri hərgiz yərgə qaritilmas»** — «Yəx.» 28:16. ■ **10:11** Yəx. 28:16; Rim. 9:33. □ **10:12 «Qünki bu jəhəttə Yəhudiylar bilən Greklarning pərki yok»** — demək, «bu jəhəttə (Məsih arkilik nijatka erixitə) Yəhudiylar bilən Yəhudiy əməslərnin pərki yok». ■ **10:12** Ros. 15:9; Rim. 3:22. □ **10:13 «Kimdikim Rəbning namini qakirip nida kilsa kutkuzulidu»** — «Yo.» 2:32. ■ **10:13** Yo. 2:32; Ros. 2:21.

midegən güzəl-hə!». □ ■

16 Birak, huddi Yəxaya *pəyoqəmbərning* «I Pərwərdigar, bizning həwirimizgə kimmu ixəndi?» deginidək həmmə adəm hux həwərgə itaət qiləqan əməs. □ ■

17 Xunga etiqad həwərnı anglaxtin kelidu wə xu həwər Məsih toqruluk səzdə anglitilidu. □

18 Lekin xuni soraymənki, ular xu həwərnı anglimioqanmidu? Əlwəttə anglidi: — «Ularning sadasi pütkül dunyaqə,

□ **10:15** «Aman-hatirjəmlık toqruluk hux həwərnı, bəht-saadət toqruluk hux həwərnı yətküzgənlərnıng ayaqliri nemidegən güzəl-hə!» — «Yəx.» 52:7, «Nah.» 1:15. Mənisi bəlkim «hux həwər yətküzgənlər kəlgəndək waqtida kəlgən!» degənnı öz iqigə alidu. Bəzi kona kəqürmə yazmılarda «bəht-saadət toqruluk hux həwərnı...» degən səzlər tepilmaydu. ■ **10:15** Yəx. 52:7; Nah. 2:1. □ **10:16** «I Pərwərdigar, bizning həwirimizgə kimmu ixəndi?» — «Yəx.» 53:1. ■ **10:16** Yəx. 53:1; Yh. 12:38. □ **10:17** «... etiqad həwərnı anglaxtin kelidu wə xu həwər Məsih toqruluk səzdə anglitilidu» — bəzi kona kəqürmə yazmılar: «... etiqad həwərnı anglaxtin kelidu wə xu həwər Hudaning səzidə anglitilidu» deyilidu.

Sözliri yər yüzining qərlirigə yətti». □ ■

19 Yənə xuni soraymənki, Israillar *xu həwərdin* waqip bolmioqanmidu? Aldi bilən, Musa *Israiloʻya* mundaq bexarət bərgən: —

««Həq həlk əməs» boləan bir həlk arqilik silərdə həsət qozəymən,

Nadan bir həlk arqilik qəzipinglarni

□ **10:18 «Lekin xuni soraymənki, ular xu həwərnı anglmioqanmidu? Əlwəttə anglidi...»** — bəzi alimlar muxu yərdiki «ular»ni Israillarni kərsitidu, dəp qaraydu. Lekin keyinki ayət alahidə Israillarning «anglixı» toqruluk boləoqqa, «ular»ni dunyadiki barlik adəmlər, Yəhudiylar wə Yəhudiy əməslərnimu kərsətsə kerək, dəp qaraymiz. Bu ayətni xundaq qüxinimizki, «Həmmə adəm anglioqan; xunga, Yəhudiy həlkimu qoqum anglioqan». **«Ularning sadasi pütkül dunyaoʻya, sözliri yər yüzining qərlirigə yətti»** — «Zəb.» 19:4. Zəburdiki bu sözlər əsli asmandiki nurluq jisimlar Hudaning uluqlukini barlik aləmgə ipadiligənliki toqruluk idi. Rosul Pawlus bu sözni nəkil kəltürüp Injildiki hux həwər dunyadiki hər yərlərgə yorutulup tarqitilməqta, deməqci. ■ **10:18** Zəb. 19:4

kozoqaymən». □ ■

²⁰ Keyin, Yəxaya pəyoqəmbər intayin yürəklik həlda xu bexarətni berip: —

«Əzümgə intilmigənlərgə Əzümni tapkuzdum, Meni sorimioqanlaroqa Əzüm kəründüm» — dedi. □ ■

²¹ Lekin, U Israillar həkkidə: —

«Mən kün boyi bu itaətsiz wə tərsa həlkkə qollirimni uzitip intilip kəldim!» — dəydu. □ ■

11

Hudaning Israil toqruluk məqsitining ahirida

□ **10:19** «**Heq həlk əməs**» bolqan bir həlk arkilik silərdə həsət kozoqaymən, nadan bir həlk arkilik qəzipinglarni kozoqaymən» — «Kən.» 32:21. Demək, baxka əllər angliqan, qobul kילוan yərdə, Israil qokum qüxəngən. Israillar əsli «nadan, bilimsiz, hudasiz» dəp həsabliqan Yəhudiy bolmioqan hərəkaysi yat milləttin bolqan ixəngüqi kixilərnin hux həwərgə ixəngəqkə «Hudaning yengi həlki» bolqanliqini, ularning bəhtini kərüp həsət kিলidu, hətta ularoqa qəzəplinidu. Musa pəyoqəmbərning «heq həlk əməs» degən səzi kəlgüsi zamanda həsil kilinidioqan Məsihning jamaitini kərsitidu. Ularning kəpinqisi hərəkaysi millətlərdin kəlgəqkə, birinqidin ular «bir həlk» yaki «bir əl» bolalmaydu; ikkinqidin, ularning arisida Yəhudiylar kəp bolmaydu. Ular hərhil kixilərdin tərkib tapkaqqa, Yəhudiylar ularni «bir həlk» yaki «bir əl» həsablidaydu həm «heq həlk əməslər» dəp qaraydu. ■ **10:19** Kən. 32:21. □ **10:20** «**Əzümgə intilmigənlərgə Əzümni tapkuzdum, Meni sorimioqanlaroqa Əzüm kəründüm**» — «Yəx.» 65:1. ■ **10:20** Yəx. 65:1. □ **10:21** «**Mən kün boyi bu itaətsiz wə tərsa həlkkə qollirimni uzitip intilip kəldim!**» — «Yəx.», 65:2. ■ **10:21** Yəx. 65:2.

əməlgə axuruluxi

¹ Undaқта, xuni soraymənki: — Huda Öz həlkidin waz kəqtimu? Hərgiz undaқ əməs! Mənmu İbrahim əwladidin, Binyamin kəbilisidin boləqan bir İsrailəu! ■

² Huda aldın kəngligə pükəkən Öz həlkidin waz kəqkini yoқ. Muқəddəs yazmılarda İlyas *pəyoqəmbər* həkqidə nemə deyilgənliki silərgə ayan əməsmu? U İsrailardin azar qekip Hudaəqə yelinip: —□

³ «I Pərwərdigar, ular Sening pəyoqəmbərliringni ɵltürüxti, qurbangahliringni qekixti. Pəkət ɵzüm yaloquzla kəldim, ular yənə meningmu jenimni almakqi boluxuwatidu», degən.■

⁴ Hudaning uningəqə kəyturoqan kalami kəndaқ boldi? U: «Baaloqə tiz pükmigən yəttə ming adəmni ɵzümgə elip kəldim» — degən.□ ■

⁵ Huddi xuningdək, bögünki kündimu Hudaning xapaiti bilən *İsraildin* ɵzi tallioqan bir «kəldi» bar.■

⁶ *Ularning tallinixi* xapaət bilən boləqan bolsa, undaқта ɵzlrining əjir-əməli bilən boləqan əməs. Əməllərdin boləqan bolsa, xapaət xapaət bolmay

■ **11:1** Yər. 31:37; 2Kor. 11:22; Fil. 3:5. □ **11:2** «Huda aldın kəngligə pükəkən Öz həlkidin waz kəqkini yoқ» — «Huda aldın kəngligə pükəkən (bilgən) həlqi» — bəkim: «Huda həmmidin burun ɵz həlqi bolux üçün tallioqan həlq» degən mənidə. ■ **11:3** 1Pad. 19:10,14. □ **11:4** «Baaloqə tiz pükmigən yəttə ming adəmni ɵzümgə elip kəldim» — «1Pad.» 19:10, 14. «Baal» bir but idi. «7000 adəm», ər kixiləрни kərsitidu. ■ **11:4** 1Pad. 19:18. ■ **11:5** Rim. 9:27.

qalatti. □ ■

⁷ Nətijidə qandak boldi? Israillar izdiginigə erixəlmidi, lekin ulardin tallanoqanlar erixti. Qaloqanlarning bolsa, kəngülliri bihudlaxturuldi. □ ■

⁸ Huddi mukəddəs yazmilarda eytilöqinidək: — «Huda ularning roh-qəlbini oqəplətkə saldi, Bügüngə kədər közlrini körməs, Qulaklrini anglimas qildi». □ ■

⁹ Xuningdək Dawut *pəyoqəmbərmu* mundak degən: «Ularning dastihini özlirigə qapqan wə tuzak

□ **11:6** «Huddi xuningdək, bügünki kündimu Hudaning xapaiti bilən Israildin özi tallioqan bir «qaldi» bar. Ularning tallinixi xapaət bilən bolöqan bolsa, undakta özlrining əjir-əmili bilən bolöqan əməs. Əməllərdin bolöqan bolsa, xapaət xapaət bolmay qalatti» — (5-6-ayət) Huda Təwrattiki birnəqqə yərlərdə «Sən Israilni xapaitim bilən tallioqanmən» degənidi (məsilən, «Qan.» 7:7ni körüng). Muxu yərdə rosul Pawlus: Huda xapaiti boyiqə Israillar iqidin «bir qaldi»ni tallioqan, dəydu. İnsan Hudaning yardimigə erixixkə pütünləy layaqətsiz turup, Uningdin mədətkə erixsə, mana bu «Hudaning xapaiti» bolidu. Huda Israillarni ularning məlum bir yahxi yaki uluoq əmiligə qarap tallioqan bolsa, undakta Hudaning tallixi «xapaət»tin bolmioqan bolatti. ■ **11:6** Qan. 9:4. □ **11:7** «Nətijidə qandak boldi? Israillar izdiginigə erixəlmidi, lekin ulardin tallanoqanlar erixti. Qaloqanlarning bolsa, kəngülliri bihudlaxturuldi» — demək, Israillar izdigən həkqaniylikka həmmisila erixəlmigən əməs; ularning iqidin Hudaning xapaəti bilən Huda tallioqan «qaldi»lar həkqaniylikka erixkən. ■ **11:7** Rim. 9:31. □ **11:8** «Huda ularning roh-qəlbini oqəplətkə saldi, bügüngə kədər közlrini körməs, Qulaklrini anglimas qildi» — «Qan.» 29:4 həm «Yəx.» 29:10. ■ **11:8** Qan. 29:2; Yəx. 6:9; 29:10; Əz. 12:2; Mat. 13:14; Mar. 4:12; Luka 8:10; Yh. 12:40; Ros. 28:26.

bolup,

Ularni putlaxturup, qilmixlirini öz bexioqa qüxürsun!■

¹⁰ Közliri qarangoqulixip, körəlmisun;

Bəllirini mənggü ruslatmay püküldürgəysən!»□ ■

¹¹ Undakta, xunimu sorayki: *Israillar* yikilip qaytidin turuquzulmaslikka putlaxkanmu?

Hərgiz undak əməs! Lekin ularning teyilip itaətsizlik qiloqanlikidin nijat yat əlliklərgə yətküzüldi. Buningdin məxsət Israillarni həsətkə qozoxaxtin ibarəttur. □

¹² Əmdi ularning teyilip itaətsizlik qilixi dunyaoqa asayixlik bəhx ətkən bolsa, xundakla ularning ziyan tartkini əllərni beyitkan bolsa, undakta kəlgüsidə ularning həmmisining toluq nijatlikka erixixi dunyaoqa tehimu zor bəht elip

■ 11:9 Zəb. 69:22 □ 11:10 «Ularning dastihini əzlirigə qapkan wə tuzak bolup, ularni putlaxturup, qilmixlirini öz bexioqa qüxürsun! Közliri qarangoqulixip, körəlmisun; bəllirini mənggü ruslatmay püküldürgəysən!» — (9-10-ayət) «Zəb.» 69:22-23. Bu, Dawut pəyoqəmbərning xundakla Hudaning sözi, Dawutning (wə xundakla Məsihning) düxmənliri toqruluk eytiloqan. Bu 69-küyning həmmisi Məsih toqruluk bexarəttur. ■ 11:10 Zəb. 69:22-23 □ 11:11 «... Hərgiz undak əməs! Lekin ularning teyilip itaətsizlik qiloqanlikidin nijat yat əlliklərgə yətküzüldi. Buningdin məxsət Israillarni həsətkə qozoxaxtin ibarəttur» — yukurida izahatta deginimizdək, Israillar Məsihkə etiqad qiloqan «yat əllər»ning bəhtini körüp həsət qilidu.

kəlməmdu?!□

Yəhudiy əməslər təkəbburlaxmasliki kerək

¹³ Əmdi silər əlliklərgə sözləwatimən; mən əlliklərgə rosul süpitidə bekitilgəndin keyin, wəzipəmni xan-xərəplik dəp uluqalaymənki, □ ■

¹⁴ janjigərlirim boləqanlarning həsitini kəzoqap, ularning bəzilirini kətuldurarmənmikin degən ümidətə bolimən. □

¹⁵ Qünki ularning taxliwetilgənlikining nətijisi dunyadiki əllərnə Huda bilən inaklaxturux bolsa, undakta ularning qəbul kəlinixi ölumdin tirilix bolmay nemə?

¹⁶ Həsuldin tunji bolup qıkkən hemirdiki kallək mukəddəs həsablansa, pütün hemir mukəddəs dəp həsablınıdu. Dərəhning yiltizi mukəddəs

□ **11:12 «Əmdi ularning (Yəhudiylarning) teyilip itaətsizlik kəlixə dunyaoqa asayixlik bəhx ətkən bolsa, xundakla ularning ziyən tartkəni əllərnə beyitkən bolsa...»** — «əllər» — Yəhudiy əməslər, «yat əllər». □ **11:13 «silər əlliklərgə»** — demək, «silər Yəhudiy əməs boləqanlaroqa».

«mən əlliklərgə rosul süpitidə bekitilgəndin keyin, wəzipəmni xan-xərəplik dəp uluqalaymənki, ...» — oqurmənlərnə esidə barki, Huda rosul Pawlusni (gərqə u «Yəhudiylarning Yəhudiysi» bolsimu) Yəhudiy əməs boləqən əl-millətlərgə hux həwərnə yətküzüxkə alahidə əwətkən.

■ **11:13** Ros. 9:15; 13:2; 22:21; Gal. 1:16; 2:8; Əf. 3:8; 1Tim. 2:7; 2Tim. 1:11. □ **11:14 «janjigərlirim boləqanlarning həsitini kəzoqap, ularning bəzilirini kətuldurarmənmikin degən ümidətə bolimən»** — «janjigərlirim boləqanlar» grek tilidə «mening ətlirim boləqanlar» — əzining Yəhudiy həlkəni kərsitidu.

bolsa, xahlirimu muqəddəs bolidu. □ ■

¹⁷ Zəytun dərīhining birnəqqə xehi dər wəxə sunduriwetilgənidi, wə sən yawa zəytun kəqiti bolup, ularning orniʻoʻja ulanding. Mana əmdi dərəh yiltizidin ozukluk elip, mol xirnisidin bəhrimən boluquqi boləjanikənsən, □

¹⁸ əmdi sunduruwetilgən axu xahlardin əzūngni üstün kilip mahtanma. Mahtansang, xuni untumioʻlinski, sən yiltizni əməs, yiltiz seni kətürüp quwwətləwatidu.

¹⁹ Sən əmdi: «Xahlar mening ulinixim uqün sunduriwetildi» — deyixing mumkin.

□ **11:16 «Hosuldin tunji bolup qikқан hemirdiki kallək muqəddəs hesabansa, pütün hemir muqəddəs dəp hesablinidu. Dərəhning yiltizi muqəddəs bolsa, xahlirimu muqəddəs bolidu»** — muxu yərdə «muqəddəs»ning birinqi mənisi «Hudaʻoʻja ataloʻjan», xuning bilən «pak» degən mənida. Birinqi jümlining kəqmə mənisi bəlkim «Əgər Israillarning əjdadliri, yəni Ibrahīm, Ishāq wə Yaquplar Hudaʻoʻja ataloʻjan bolsa, ularning pərzəntlirimu Hudaʻoʻja ataloʻjan bolidu» degən boluxi mumkin. Təwəndiki jümlilərdə Pawlus Israilni bir «zəytun dərīhi»kə ohxitidu («Yər.» 11:16-19ni kərūng). ■ **11:16 Qəl. 15:20** □ **11:17 «Zəytun dərīhining birnəqqə xehi dər wəxə sunduriwetilgənidi, wə sən yawa zəytun kəqiti bolup, ularning orniʻoʻja ulanding»** — demisəkmə, «zəytun dərīhi» Israiloʻja, «ulanoʻjan yawa zəytun kəqiti» Məsihgə etiқad қiləjan Yəhudi y əməslərgə, «zəytun dərīhining sunduruwetilgən xahliri» bolsa Israillar arisidin Məsihkə etiқad қilmiəraqқa, Hudaning bəht-bərikətliridin üzülüp қaləjan Yəhudiylaroʻja wəkil bolidu. «**Mana əmdi dərəh yiltizidin ozukluk elip, mol xirnisidin bəhrimən boluquqi boləjanikənsən,...**» — buning kəqmə mənisi bəlkim: «Sən huddi dərəhning yiltizidin ozukluk elip, xirnisidin bəhrimən boluwatқан xehidək, Huda Ibrahimoʻja wədə қiləjan bəhttin bəhrimən boluwatisən» degənlik bolsa kərək.

²⁰ To'g'ra, ular etikadsizlikdan sunduruldi; sən bolsang, etikading bilən tik turisən; birak uningdin məqrurlanma, əksiqə *Hudadin* kərək!

²¹ Qünki Huda əyni waktida bu dərəhning öz xahlirini ayimioqanikən, senimu ayimasliki mumkin. □

²² Mana, *bu ixlarda* Hudaning mehribanliqioqa həmdə kattik qol ikənlikigə qara. U Öz yolidin yikilip qüxkənlərgə kattik qol idi, lekin sanga (mehribanlikida dawamlıq tursangla) mehribanlik kərsətməktə. Undak bolmioqanda, sənmu kesip taxlinisən.

²³ *Yəhudiylarmu* etikadsizlikta qing turiwalmisa, əslidiki dərəhkə ulinidu. Qünki Huda ularni qayta ulaxqa qadirdur. ■

²⁴ Qünki əgər sən yawa zəytun dərıhidin kesip elinip, təbiyy qanuniyətke hilap halda *baodiki* yahxi zəytun dərıhigə ulanoqan yərdə, əslidiki bu təbiyy xahlarning öz dərıhikə ulinixi tehimu mumkinou?!

Hudaning mehribanliki pütkül insan üqündur

²⁵ Qerindaxlar, özünqlarni üstün wə əkillik qaoqlaxtin saklinixinglar üqün, wəhiyy kilinoqan xu sirdin həwərsiz qelixinglarni halimaymənki, ta *Huda tallioqan* Yəhüdiy əməsləning sani toluqlanoquqə, Israilning bir qismi tax

□ **11:21** «Huda əyni waktida bu dərəhning öz xahlirini ayimioqanikən» — «bu dərəhning öz xahliri» Yəhüdiylarni kərsitidu, əlwəttə. ■ **11:23** 2Kor. 3:16.

yürəklikkə qaldurulidu; □ ■

²⁶ andin pütkül Israil qutkuzulidu. Bu tooşruluk mukəddəs yazmilarda mundak yeziloan: —

«Qutkuzoşuqi Ziondin kelip,
Iplaslikni Yaquptin yok qilidu. □ ■

²⁷ Mən ularning gunahlırini elip taxliwətkinimdə,
Mana bu ular bilən tüzidioan əhdəm bolidu». □ ■

²⁸ Əmdi hux həwər jəhəttin qaridoanda, siləring bəhtinglar üqün Yəhüdiy həlki *hux həwərgə* düxmən kılıp bekitilgən; birak Hudaning tallixi jəhəttin qaridoanda, atabowilirimiz səwəbidin səyülgəndur.

²⁹ Qünki Huda Əzi bərgənlirini wə qakirikini qayturuwalmaydu.

³⁰ Silər əlliklərmu bir qaoqlarda Hudağa itaət kilmioan bolsanglarmu, *Yəhüdiylarning* itaətsizlikining nətijisidə hazır rəhim-xəpəkətkə erixinglar.

□ **11:25 «özünglarni... əkillik qaoqlaxtin saklinixinglar üqün...»** — grek tilida «özünglarni üstün wə əkillik qaoqlaxlardin saklinixinglar üqün...» deyilidu. Yəhüdiy əməslər Yəhüdiylarning əhwalioğa qarap: «Biz qutulduk, ular Hudaning ləniti astida qalidu» dəp təkəbburlixixi mumkin. ■ **11:25** Luğa 21:24. □ **11:26 «Qutkuzoşuqi Ziondin kelip, iplaslikni Yaquptin yok qilidu»** — «Yaqup» muxu yərdə Yaqupning əwladliri Israilni kərsitidu. Bexarət «Yəx.» 59:20, 21ni kəring.

■ **11:26** Zəb. 14:7; Yəx. 27:9; 59:20; Yər. 31:31, 32, 33, 34; 2Kor. 3:16; Ibr. 8:8; 10:16. □ **11:27 «...Mən ularning gunahlırini elip taxliwətkinimdə, mana bu ular bilən tüzidioan əhdəm bolidu»** — 26-27-ayəttiki bexarət səzliri «Yəx.» 59:20, 21, 27:9tin wə «Yər.» 31:33-34tin nəkil kəltürülgən.

■ **11:27** Yəx. 59:20, 21; Dan. 9:24

31 Yəhudiylar bolsa itaət qilmay keliwatidu; *Hudaning* buningdiki mək̄siti, silərgə kərsətkən rəh̄im-xəpkət ar̄kiliq ularnimu rəh̄im-xəpkətkə erixtūrūxtin ibarəttur. □

32 Qünki Huda pūtkül insanoʻya rəh̄im-xəpkət kərsitix üqün, həmməylənni itaətsizlikkə solap qoydi. □ ■

33 — Ah! Hudaning danaliqi wə ilim-həkmitining bibaha bayliqliri həm həsabsiz qongkurluqi!

Uning həkūmilirining tegigə yətkili bolmas!

Uning yolliri izdəp tepixtin xunqə yiraktur!

34 «Kimmu Pərwərdigarning oy-muddialirini qūxinip yətti?

Kimmu Uningoʻya məslihətqi bolalidi?» □ ■

35 «Uningoʻya kim awwal bir nərsə berip, Keyin uni kayturup bər deyəlidi?» □ ■

36 Qünki barliq məwjudatlar Uningdin kəlgən, U ar̄kiliq məwjut bolup turidu, Həm Uning üqün məwjut bolup turidu.

□ **11:31 «Yəhudiylar bolsa itaət qilmay keliwatidu; Hudaning buningdiki mək̄siti, silərgə kərsətkən rəh̄im-xəpkət ar̄kiliq ularnimu rəh̄im-xəpkətkə erixtūrūxtin ibarəttur»**

— demək, yukirida izaħliqinimizdək, Yəhudiylar Yəhudiy bolmiqan ixəngūqilərninğ bəhtigə qarışaqqə, əzliri towa kiliq Məsiħni qobul qilsun. □ **11:32 «Qünki Huda pūtkül insanoʻya rəh̄im-xəpkət kərsitix üqün, həmməylənni itaətsizlikkə solap qoydi»** — «həmməylən» Yəhudiylar wə

Yəhudiy əməslərnı kərsitidu. ■ **11:32 Gal. 3:22.** □ **11:34 «Kimmu Pərwərdigarning oy-muddialirini qūxinip yətti? Kimmu Uningoʻya məslihətqi bolalidi?»** — «Yəx.» 40:13.

■ **11:34 Yəx. 40:13; 1Kor. 2:16.** □ **11:35 «Uningoʻya kim awwal bir nərsə berip, keyin uni kayturup bər deyəlidi?»**

— «Ayup» 41:11. ■ **11:35 Ayup 41:3.**

Barliq xan-xەرәp әбәdgiqә Uningoqa boloyay!
Amin.■

12

Etikaḡqining әzini Hudaoqa atixi

¹ Xunga, әy qerindaxlar, Hudaning rәhimdillixi bilән silәrdin xuni әtünimәnki, teninglarni muqәddәs, Hudani hursән kilidioqan, tirik qurbanliq süpitidә Uningoqa beoixlanglar. Mana bu silәrning *Hudaoqa* kilidioqan һәkikiy ibaditinglardur.□ ■

² Bu dunyaning qelipioqa kirip qalmanglar, bәlki oy-pikringlarning yengilinixi bilән әzgәrtilinglar; undaq kiloqanda Hudaning yahxi, qobul qilarliq wә muqәmmәl iradisining nemә ikәнlikini ispatlap bilәläysilәr.□ ■

³ Manga ata kilingan xapaәtkә asasән һәrbiringlaroqa xuni eytimәnki, әzünglar toquruluk әzәnglarda bar bolоқinidin artuq oylimay, bәlki Huda һәrbiringlaroqa tәksim kiloqan ixәнqning miqdarioqa asasән salmaqlik bilән әzünglarni dәngsәp kәrünglar.■

■ **11:36** Pәnd. 16:4; 1Kor. 8:6. □ **12:1** «**Mana bu silәrning Hudaoqa kilidioqan һәkikiy ibaditinglardur**» — «һәkikiy ibaditinglar» grek tilida yәнә «yolluq, orunluq, tegixlik, әkilgә muwapıq hizmәt» degән mәnilәrni әz iqiğә alidu. ■ **12:1** Rim. 6:13,16; 1Pet. 2:5. □ **12:2** «**Bu dunyaning qelipioqa kirip qalmanglar**» — baxqa birhil ipadilәx xәkli: — «bu dunyaning eқimlirioqa әgixip yürmәnglar». Әyni sәzlәр «bu dunyadiki qelipka xәkillәndürülmәnglar». ■ **12:2** Әf. 5:17; 1Tes. 4:3; 1Yuhә. 2:15. ■ **12:3** Rim. 1:5; 1Kor. 12:11; Әf. 4:7.

4 Qünki tenimiz көpligən əzalardın tərkiб tapқан һәмдә һәрбир əzayimizning ohxax bolmioqan roli bolojandək,■

5 bizmu көp bolojinimiz bilən Məsihtə bir tən bolup bir-birimizgə baqlinixliқ əza bolimiz.■

6 Xuning üqün bizgə ata қilinoqan mehир-xəpkət boyiqə, һәрhil rohйй iltipatlimizmu bar boldi. Birsigə ata қilinoqan iltipat wəhiyni yetküzüx bolsa, ixənqisining dairisidə wəhiyni yetküzsun;■

7 baxқilarning hizmitini қilix bolsa, hizmət қilsun; təlim berix bolsa, təlim bərsun;■

8 rioqbətləndürüx bolsa, rioqbətləndürsun; sədikə berix bolsa, mərdlik bilən sədikə bərsun; yetəkləx bolsa, əstayidillik bilən yetəklisun; һəyrhahlіk көrsitix bolsa, huxal-huramlіk bilən қilsun.■

9 Mehир-muhəbbinglar sahta bolmisun; rəzilliktin nəprətlininglar, yahxilіkқа qing baqlininglar;

10 Bir-biringlarni керindaxlarqə қizojin mehир-muhəbbət bilən sөyünglar; bir-biringlarni һərmətləp yukiri orunoqa koyunglar.□ ■

11 Intilixinglarda erinmənglar, roh-қəlbinglar

■ 12:4 1Kor. 12:27; Əf. 1:23; 4:16; 5:23; Kol. 1:24. ■ 12:5 1Kor. 12:4; 2Kor. 10:13; 1Pet. 4:10. ■ 12:6 1Kor. 12:4. ■ 12:7

1Kor. 12:10; 1Pet. 4:10, 11. ■ 12:8 Қан. 15:7; Mat. 6:1, 2, 3; 2Kor. 9:7. □ 12:10 «bir-biringlarni һərmətləp yukiri orunoqa koyunglar» — bu sөzning: «bir-biringlaroqa һərmət көrsitixтə birinқи bolunglar», «bir-biringlaroqa бəс-бəстə һərmət көrsitinglar» degən baxқа bir mənisi бар. Rosul бəlkim қəстən

ikki mənisini tang ixlətkən boluxi mumkin. ■ 12:10 Əf. 4:2; Fil. 2:3; 1Pet. 5:5; Ibr. 13:1; 1Pet. 1:22; 2:17.

yalkunlap keyüp turup, Rəbkə qullarqə hizmət qilinglar.□

12 Ümidtə bolup xadlinip yürümlar; muxəkkət-kiyinçiliklaroqa səwr-takətlik bolunglar; duay-inglarni hərəkəndə wəqəttə tohtatmanglar. ■

13 Muqəddəs bəndilərnin ehtiyajidin çiqinglar; mehməndostluqqa intilinglar; ■

14 Silərgə ziyənkəxlik kəloquqilaroqa bəht tiləmlar; pəkət bəht tiləmlarki, ularni qarəimanglar. ■

15 Xadlanəqlar bilən billə xadlininglar; qəyoqurup yioqliəqlar bilən billə qəyoqurup yioqlanglar.

16 Bir-biringlar bilən inəq ətüp ohxəx oy-pikirdə bolunglar; nəziringlarni üstün qilmanglar, bəlki təwən təbikiçidiki kixilər bilən berix-kelix qilinglar. Əzümlarni danixmənl dəp qəqlimanglar. ■

17 Həqkimning yəmənləqə yəmənləq bilən jəwəb qəyturmanglar. Bərləq kixining əldidə ixliringlar pəzilətlik boluxqə kəngül

□ **12:11 «roh-qəlbinglar yalkunlap keyüp turup,...»** — «Muqəddəs Rohta, Muqəddəs Roh ərkilik kəzoqlin bolup...» yəki «öz rohingdə kəzoqlin bolup...» dəgən mənilərnin qəyisini bildüridiəqləqə birnəmə dəmək təs. Əməliyəttə niçəttə Muqəddəs Roh ixəngüçininq rohi bilən bir bolup, u ərkilik ixləydu, xungə bu ikki mənə ərisidə qəng pərk yəq. ■ **12:12** Luqə 18:1; Rim. 15:13; Əf. 6:18; Kol. 4:2; 1Tes. 5:16,17; İbr. 10:36; 12:1; Yəq. 5:7 ■ **12:13** 1Kor. 16:1; İbr. 13:2; 1Pet. 4:9. ■ **12:14** Mat. 5:44; 1Kor. 4:12. ■ **12:16** Pənd. 3:7; Yəx. 5:21; Rim. 15:5; 1Kor. 1:10; Fil. 2:2; 3:16; 1Pet. 3:8.

qoyunglar. □ ■

18 Imkanियətning bariqə kəpçilik bilən inak ətünglar; ■

19 intikam almanglar, i sөyümlüklirim; uni Hudaqə tapxurup Uning ətəzipigə yol qoyunglar; qünki *mukəddəs yazmilarda* mundak yeziloqan: «Pərwərdigar dəyduki, intikam Meningkidur, *yamanlik* Mən qayturimən». □ ■

20 Xunga əksiqə «Düxmining aq bolsa, uni toydur, ussiqan bolsa, qandur. Bundak qilix bilən «uning bexioqa kəmür qoqini toplap saloqan bolisən». □ ■

21 Yamanlik aldida bax əgmənglar, bəlki yamanlikni yaxilik bilən yenginglar.

□ **12:17 «Barlik kixining aldida ixliringlar pəzilətlik boluxka kəngül qoyunglar»** — baxqa birhil tərjimisi: «Kəpçilik yaxi dəp qarioqan ixlarni kəngül qoyup qilinglar».

■ **12:17** Pənd. 20:22; Mat. 5:39; 1Kor. 6:7; 2Kor. 8:21; 1Tes. 5:15; 1Pet. 2:12. ■ **12:18** Mar. 9:50; Ibr. 12:14. □ **12:19**

«Pərwərdigar dəyduki, intikam Meningkidur, yamanlik Mən qayturimən» — «Kan.», 32:35. ■ **12:19** Kan. 32:35; Mat. 5:39; Luqa 6:29; Ibr. 10:30. □ **12:20 «Düxmining aq bolsa, uni toydur, ussiqan bolsa, qandur. Bundak qilix bilən «uning bexioqa kəmür qoqini toplap saloqan bolisən»** —

(«Pənd.» 25:21-22). «Uning bexioqa kəmür qoqini toplap saloqan bolisən» degən mənisi: «uni qattik uyaldurisən». Bu ibarə Misirdiki kona bir adətni kərsitidu. Adəmning towa qiloqanlikini bildürux üqün bexida bir siwət qoqni kətürüp mangatti. Xunga «uning bexioqa kəmür qoqini toplap saloqan bolisən» degini, uning towa qilixioqa yardəm berələysən» «wijdanini oyoqitisən» degənliktur. ■ **12:20** Pənd. 25:21-22; Mat. 5:44.

13

Hökümət aldidiki mäs'uliyitimiz

¹ Həmmə adəm əzlrini idarə kılquqi hokuk igilirigə boysunsun. Qünki Huda tiklimigən həkümət yok; qaysi hokuk-hökümət məwjut bolsila Huda tərpidin tiklängəndur.■

² Xuning üqün, hokuk-hökümətkə qarxilik kılquqi kixi Hudaning orunlaxturuxioğa qarxilik kılğan bolidu. Qarxilik kılquqilar sorakğa tartilidu□

³ (qünki həkümranlar yahxilik kılquqilarğa əməs, bəlki yamanlik kılquqilarğa qorqunq kəltüridu). Həkümranlardin qorquxni halimaymən desəng, undakta yahxi əməl kıl. U qaşda həkümət tərpididin tərpinisən.

⁴ Qünki həkümranlar sening mənəpəiting üqün Hudaning hizmətqisidur. Ləkin yamanlik kilsəng, uningdin qorquxung kerək! *Həkümran* kiliqni bikarğa esiwalmaydu, u yamanlik kılquqioğa Hudaning şəzipini kərsitidioğan jaza bərgüqi süpitidə Hudaning hizmətqisidur.

⁵ Xuning üqün, həkümranlarğa boysunux kerək. Bu, pəkət jazalinixtin saklinix üqünla əməs, bəlki pak wijdanlik bolux üqündur.

■ 13:1 Pənd. 8:15; Dan. 4:29; Tit. 3:1; 1Pet. 2:13.

□ 13:2 «Xuning üqün, hokuk-hökümətkə qarxilik kılquqi kixi Hudaning orunlaxturuxioğa qarxilik kılğan bolidu. Qarxilik kılquqilar sorakğa tartilidu» — bundak jaza Huda tərpidin yaki həkümət tərpidin kəlgənlikini rosul deməydu, birak muxu yərdə bəlkim həkümət tərpidin boluxi mumkin.

6 Muxu səwəbtinmu baj tapxurunglar; həkümranlar bolsa, Hudaning məhsus bu ixlarni baxkuruxka bekitkən hizmətkarlidir.

7 Hərkingə öz tegixlik həkkinini tələnglar; oʻllə-parak tapxuruwaləuqiə oʻllə-parakni, baj yioʻkūqilaroʻya bajni tapxurunglar; ehtiraməya tegixlik boləanlarəya ehtiram kilinglar, hərmət kilixka tegixlik boləanni hərmət kilinglar.

Baxqilar aldidiki məs'uliyitimiz

8 Bir-biringlarni səyüxtin baxka, heqkingə heqnərsidin kərzdar bolmanglar. Qünki baxqilarni səygən kixi Təwrat qanunining təlipini əməlgə axuroʻan bolidu. ■

9 Qünki «zina kilma, katillik kilma, oʻqirilik kilma, nəpsaniyətqilik kilma» degən pərhizlər wə bulardın baxka həkandak pəzrlərmu, «kox-nangni əzüngni səygəndək səygin» degən bu əmrgə yioʻinqaklanəan. ■

10 Mehır-muhəbbətkə berilgən kixi öz yekiniəya heqkandak yamanlik yürgüzməydu; xuning üqün, mehır-muhəbbət Təwrat qanunining təlipini əməlgə axuroʻuqidur.

11 Həzirki waqitning jiddiylikini bilip, xularni kilinglar. Qünki biz üqün allikaqan uykuodin oyoqinix waqit-saiti yetip kəldi. Qünki dəsləpki etikad kiləan waqtimizəya nisbətən nijatimiz tehimu yekinlap kəldi. ■

■ 13:8 Gal. 5:14; 1Tim. 1:5. ■ 13:9 Mis. 20:13-17; Law. 19:18; Qan. 5:17-19; Mat. 19:18; 22:39; Mar. 12:31; Gal. 5:14; Yak. 2:8.

■ 13:11 Əf. 5:14; 1Tes. 5:6.

¹² Keqə ətüxkə az qaldi, kündüz yeqinlaxti. Xunga, qarangoqulukning ixlirini taxlap, yoruklukning qoral-yaraqirini kiyəyli. ■

¹³ Kündüzgə muwapik diyanətlik hayat kəqürəyli, əyx-ixrət wə xarabhorlukka, zina wə kəyp-sapaqa, jedəl-majira wə həsəthorlukka berilməyli; ■

¹⁴ əksiqa özünglaroqa Rəb Əysa Məsihni kiyiwelnglar wə gunahkar əttiki arzu-həwəslərni qandak qanduruxni heq oylimanglar.■

14

Qerindaxlar üstidin həküm qilmanglar

¹ Etikadi ajizlarni qobul qilinglar, lekin ular bilən pikirdə talax-tartix qilmanglar. □

■ **13:12** Kol. 3:8; 1Tes. 5:5. ■ **13:13** Luqa 21:34; 1Kor. 6:10; Əf. 5:5; Fil. 4:8; 1Tes. 4:12; 5:6; Yaq. 3:14. ■ **13:14** Gal. 3:27; 1Pet. 2:11. □

14:1 «Etikadi ajizlarni qobul qilinglar, lekin ular bilən pikirdə talax-tartix qilmanglar» — əyni zamanda Əysa Məsihkə etikad qiləuqilar Yəhudiylardın həm hərhil qəyriy dinə əgəxkənlərdin qıqқан Yəhudi əməslər idi. Ularning kəp kişimlirida əslidə «Hudani hursən kilix» üqün yemək-iqməklik jəhəttə küqlük kaidilər bar idi. Ləkin, hux həwər bilən yətküzülgən wəhiylər boyiqə, Huda dunyadiki barlik ozukluk nərsilərni yaratqandın keyin, etikadqilar ularni yeyixkə bolidu (məsilən, «Mar.» 7:18-23ni kərüng). Biraq bir kişim etikadqilar bu yengi ərkinlikni toluk qüxənmigən yaki uningə ixənmigən bolsa, kona adətliri boyiqə yaxaxni dawam qilatti. Xuning bilən Pawlus ularni «etikadi ajizlar» dəp atidi. Qizik bir yeri xuki, «etikadi ajiz» adəmnıng bəzi intayin küqlük pikirliri boluxi mumkin!

2 Birsni h r kandak yem klilni yeyixk  bo-
lidioini ta ixinidu; lekin y n  etikadi ajiz birsi
p k t k ktatlarnila y ydu.■

3 H r kandak yem klil rni y ydioan kixi
yem ydioan kixini k msitmisun; h md 
b zi n rsini yem ydioan kixi h r kandak
yem klil rni y ydioan kixi  stidin h k m
kilmisun. Q nki Huda uni q bul kil an.

4 Baxka birsining hizm tkari  stidin h k m
kil uqi s n kim iding? Hizm tkarning tik
turuxi yaki yikilip ketixig  p k tla  z ho-
jayini m s'uldur. H md  *xu hizm tkarmu* tik
turidioan kilinidu — q nki *hujayini* R b uni tik
tur zuxka qadirdur.■

5 M lum birsi m lum bir k nni y n  bir k ndin
 st n k ridu, y n  birsi h mm  k nni ohxax
d p qaraydu. H rkim  zining k zkarixio ta
toluq ix nqi bolsun.□ ■

6 M lum k nni k dirl ydioan kixi buning
bil n R bbining h rmitid  uni k dirl ydu.
Bir n rsini y ydioan kiximu R bbining
h rmitid  y ydu, q nki u  z rizki  q n Huda ta
t x kk r eytidu. M lum n rsini yem ydioan
kixi yem ydioanlik  bil n  zining R bbining

■ 14:2 P nd. 15:7 ■ 14:4 Yak. 4:12. □ 14:5

«M lum birsi m lum bir k nni y n  bir k ndin  st n
k ridu, y n  birsi h mm  k nni ohxax d p qaraydu.
H rkim  zining k zkarixio ta toluq ix nqi bolsun» —
etikadqilarning bir qismi Y h diy bolup, ular y nila T wratta
b lgil ng n, Y h diy lar  tk z p k lg n heyt-bayramlarni tu-
tuxka, bolupmu «xabat k ni» (d m elix k ni, y ni x nb  k ni)ni
tutuxka ad tl ng n, xundakla bularni burunkid k dawamlaxtu-
rux ker k, d ytti. ■ 14:5 Gal. 4:10; Kol. 2:16.

hərmitidə yeməydu, umu xundakla Hudaəoqa təxəkkür eytidu.■

⁷ Qünki heqkaysimiz əzimiz üçün yaxımaymız wə heqkaysimiz əzimiz üçün ölməymız;■

⁸ Bəlki əgər yaxısaq, Rəbbimiz üçün yaxaymız; əlsək, Rəbbimiz üçün əlimız. Xuning üçün yaxısaqmu, əlsəkmu Rəbbimizgə mənsupturmız.

⁹ Qünki Məsihning əlüxi wə tirilixi dəl xu məxsət bilən boldiki, Uning əlüklərning həm tiriklərnıng Rəbbi boluxı üqündur.

¹⁰ Undakta, sən nemə üçün kərındixıng üstıdın həküm kılısən? Yaki nemə üçün kərındixıngni mənsıtməysən? Qünki həmmımız Hudanıng soraq təhti aldıda turıxımız kərək bolıdu. □ ■

¹¹ Qünki *mukəddəs yazmılarda* eytilöıinıdək: —
«Pərwərdıgar dəyduki: —
Əz həyatım bilən kəsəm iqımənki,
Manga barlık tızlar pükülıdu,
Barlık tıllar Meni etırap kılıp mədhiyə
oqıydu».□ ■

■ **14:6** 1Kor. 10:31; 1Tim. 4:3. ■ **14:7** 2Kor. 5:15; Gal. 2:20; 1Tes. 5:10; 1Pet. 4:2. □ **14:10** «**Qünki həmmımız Hudanıng soraq təhti aldıda turıxımız kərək bolıdu**» —

«sraq təhti» adəttə Rim imperiyəsıdə hərbr xəhərning qong məydanıda bolattı. Yərlik əmədarlar muhım həkümlərni yaki elanlarıni qıkırıx üçün unıngda olturattı. Hudanıng «sraq təhti» yaki «həküm qıkırıx təhti» aldıda bolıdıoqan soraq bəlkim **ixəngüqılərning** əməllırıning üstıdın həküm qıkırıx üçünla bolıdu («2Kor.» 5:10ni kərüng). ■ **14:10** Mat. 25:31; 2Kor. 5:10. □ **14:11** «**Pərwərdıgar dəyduki: — Əz həyatım bilən kəsəm iqımənki, Manga barlık tızlar pükülıdu, barlık tıllar Meni etırap kılıp mədhiyə oqıydu**» — «Yəx.» 45:23.

■ **14:11** Yəx. 45:23; 49:18; Fil. 2:10.

12 Xunga, hər birimiz Huda aldida özimiz tooqruqluq hesab berimiz. ■

Ajiz qerindixinglarni Huda yolidin qatnitip qoy manglar

13 Xuning üqün, bir-birimizning üstidin höküm kılquçı ikkinçi biri bolmaylı. Buning ornioğa xundak höküm-qararğa kelinglarki, hər kandaq qerindaxka gunahka yikitidiğan bir narsini yaki tuzakni qoymaslık kerək. ■

14 Rəbbimiz Əysada bolğanlıkimdin xuningoğa kət'iy ixəndürölüp bilimənki, hər kandaq nərsə özlikidin haram əməstur; ləkin bir narsini haram dəp qarğan kixi üqün, u uningoğa haramdur. ■

15 Əgər yeməkliking tüpəylidin qerindixingni azabka qoyğan bolsang, mehır-muhəbbət yolida mangmiğan bolisən. Məsih uning üqün Öz jenini pida kılıp əlgən, bu *qerindixingni* yeməkliking bilən nabut kılma! ■

16 Əmdi silər yahxi dəp qarğan ixlarning yaman deylixigə səwəbqi bolup qalmanglar.

17 Qünki Hudaning padixahlıki yemək-iqməktə əməs, bəlki Mukəddəs Rohta bolğan həkkaniylik, inaklık-hatirjəmlik wə xadlıktidur. ■

■ **14:12** Zəb. 62:12; Yər. 17:10; 32:19; Mat. 16:27; Rim. 2:6; 1Kor. 3:8; 2Kor. 5:10; Gal. 6:5; Wəh. 2:23; 22:12. ■ **14:13** 1Kor. 10:32; 2Kor. 6:3. ■ **14:14** Mat. 15:11; Ros. 10:15; 1Kor. 8:4; 1Tim. 4:4.

■ **14:15** 1Kor. 8:11. ■ **14:17** 1Kor. 8:8.

18 Bularda yaxap Məsihkə hizmət kiloʻuqi kixi Hudani hursən kilidu wə insanlarning təriplixigə sazawər bolidu.

19 Xuning ʻqün ʻzimizni inaklikni ilgiri süridioʻan wə bir-birimizning etiʻadini qurup qikidioʻan ixlaroʻja atayli. □

20 Yeməklikni dəp Hudaning əjrini nabut kilmanglar. Həmmə nərsə dərwəkə həlaldir; birak birsı yegini bilən *etiʻadida* putlaxsa, u uningoʻja yaman həsablınidu. □ ■

21 Xuning ʻqün gəx yeyix, xarab iqix, xundakla baxka hərʻandak ixlarni kilixing ʻerındixingni gunahʻka teyilduridioʻan, azabʻka ʻoyidioʻan yaki uni ajizlaxturidioʻan bolsa, bularni ʻilmioʻining tüzük. □ ■

22 Sening *məlum bir ixni ʻilixʻka* ixənʻqing barmu? Əmdi bu ixənq Huda bilən sening arangdiki ixtur. Əzi ʻiliwatʻan ixni toʻqra dəp ʻarioʻan, xuningdin wijdanimu əyibkə buyrulmioʻan kixi nemidegən bəhtlik-hə!

23 Lekin *yeməklitin* gumanlinip turup yənə xuni yegən kixi əyibkə buyrulidu, qünki buni ixənq

□ **14:19 «Xuning ʻqün ʻzimizni inaklikni ilgiri süridioʻan wə bir-birimizning etiʻadini qurup qikidioʻan ixlaroʻja atayli»** — «bir-birimizning etiʻadini qurup qikidioʻan» əyni tekstə «bir-birimizni qurup qikidioʻan» degən soʻzlər bilən ipadilınidu. Bu muhım ibarining mənisi toʻqroluk «kirix soʻz»imizni ʻerüng. □ **14:20 «birak birsı yegini bilən etiʻadida putlaxsa, u uningoʻja yaman həsablınidu»** — baxka birhil tərjimisi: «birak birsı yesə wə xunglaxʻka baxʻilarni (iman, wijdan təripidə) putlaxtursa, bu ix uningoʻja yaman bolidu».

■ **14:20** Tit. 1:15. □ **14:21 «azabʻka ʻoyidioʻan yaki uni ajizlaxturidioʻan»** — bəzi kona ʻəqürmilərdə muxu soʻzlər tēpilmaydu. ■ **14:21** 1Kor. 8:13.

bilən yemigən. Ixənq̄tin bolmioq̄an h̄erq̄andak
ix gunahtur.■

15

Əzimizni q̄anaətləndürüxn̄ila oylimayli

¹ Əmdi etiq̄adimiz küqlük bolq̄an bizlər
əzimizni q̄anaətləndürüxn̄ila oylimay, b̄elki
etiq̄adi ajizlarningmu ajizliklirini k̄etüriximiz
kerək.■

² H̄erbirimiz öz yeq̄inimizning etiq̄adini kurup
q̄ikixi üq̄ün, uning b̄əht-b̄erikitini k̄əzləp, uni
hursən kilixq̄a intilöyli.

³ Q̄ünki h̄əttə Məsihm̄u Əzini q̄anduruxni
oylimioq̄anidi. Bu toq̄risida muq̄əddəs
yazmilarda mundak p̄ütülḡən: «Sən *Hudani*
h̄akarət qilq̄anlarning h̄akarətliri Mening
üstümḡə q̄üxti».□ ■

⁴ Q̄ünki burunda *wəhiy bilən* p̄ütülḡən
yazmilardiki h̄erq̄aysi s̄əzlər bizḡə əgitix üq̄ün
yeziloq̄an bolup, məqsiti muq̄əddəs kitablardın
kəlḡən s̄əwr-tak̄ət wə ilh̄ambəhx arkilik bizdə
azru-ümidning boluxi üq̄ündür.■

⁵ Əmdi s̄əwr-tak̄ət wə ilh̄ambəhxning Igisi Huda
silərn̄i Məsih̄ Əysani ülḡə q̄ilip, əzara bir oy-
niyətkə kəltürḡəy;■

■ 14:23 Tit. 1:15. ■ 15:1 1Kor. 9:22; Gal. 6:1 □ 15:3
«Sən *Hudani h̄akarət qilq̄anlarning h̄akarətliri Mening*
üstümḡə q̄üxti» — («Zəb.» 69:9). ■ 15:3 Zəb. 69:7-9; Yəx.
53:4, 5. ■ 15:4 Rim. 4:23, 24. ■ 15:5 Rim. 12:16; 1Kor. 1:10;
Fil. 2:2; 3:16; 1Pet. 3:8.

⁶ buning bilən silər Hudani, yəni Rəbbimiz Əysa Məsihning Atisini bir jan bir dil bilən bir eoqizdin uluoqlioqaysilər.

Bir-biringlarni qobul qilinglar

⁷ Xunga, Məsih silərni qobul kilip, Hudaqoqa xan-xəreḡ kəltürginidək, silərnu bir-biringlarni qobul qilinglar.□

⁸⁻⁹ Qünki silərgə xuni eytimənki, Əysa Məsih Hudaning ata-bowilaroqa bərgən wədilirini ispatlax üqün, xu arkilik əllərnu Hudaning rəhim-xəpkitini kərüp uni uluoqlixi üqün, hətnə qilinoqanlaroqa Hudaning həkikkitini yətküzgüqi hizmətkar süpitidə təyinləndi. Bu huddi *mukəddəs yazmilarda*: —

«Xunga Sanga əllər arisida mədhiyə oquymən, Wə Sening namingni küyləymən» — dəp

□ **15:7 «Məsih silərni qobul kilip, Hudaqoqa xan-xəreḡ kəltürginidək, silərnu bir-biringlarni qobul qilinglar»** — baxqa birhil təjimişi: «Məsih silərni qobul qiləndək, silərnu bir-biringlarni qobul kilip Hudaqoqa xan-xəreḡ kəltüringlar». Əməliyəttə bu mənisimu bizning təjimizdin qikiḡu.

yeziloqanidi. □ ■

¹⁰ Wə U yənə: —

«Əy əllər,

Hudaning həlki bilən billə xad-huram bolunglar!» — dəydu. □ ■

¹¹ Wə yənə U: —

«Əy barlıq əllər, Pərwərdigarni mədhiyilənglar, Əy pütkül qowmlər, Uni uluqlanglar!» —

□ **15:8-9 «Əysa Məsih Hudaning ata-bowilaroqa bərgən wədilirini ispatlax üqün»** — «Hudaning ata-bowilaroqa bərgən wədiliri» Huda İbrahim, İshaq, Yaqub, Yüsüp, Musa pəyoqəmbər wə baxқа pəyoqəmbərlərgə yətküzgən wədiliri degənlik. **«xu arkilik əllərnu Hudaning rəhim-xəpkitini kərüp uni uluqlixi üqün...»** — «əllər» muxu yərdə yat əllər, Yəhüdiy əməslərnı kərsitidu. **«Xunga Sanga əllər arisida mədhiyə okuymən...»** — «əllər» yənə muxu yərdə yat əllər, Yəhüdiy əməslərnı kərsitidu. **«Xunga Sanga əllər arisida mədhiyə okuymən, wə Sening namingni küyləymən»** — («Zəb.» 18:49. Bu bexarəttə Məsih Öz Rohi arkilik Dawut pəyoqəmbərning aqzidin səzləydu. Pawlus bu muhim gəpliri (8-9-ayətlər) arkilik Yəhüdiy əməslər wə Yəhüdiylarning bir-birini kəbul kilixini dəwət kilidu; qünki Məsih Əysa Əzi Yəhüdiylar («hətnə kilinoqanlar»)oqa hizmətkar təyinləndi həm xuningdək Yəhüdiy əməslər («yat əllər»)ning Hudani mədhiyilixigə baxlamqilik kilidu; demək, Məsih ikki tərəpning hizmitidə boləqandin keyin, nemixқа silər Yəhüdiylar wə Yəhüdiy əməslər kiqik peillik bilən Uning uluq ulgisigə əgixip bir-biringlarnı kəbul kilmaysilər? ■ **15:8-9** 2Sam. 22:50; Zəb. 18:49-50. □ **15:10 «Wə U yənə: ... dəydu»** — bu wə keyinki ayəttiki «U» Məsihdur. Muxu ayəttiki bexarətlər Uning Əzining pəyoqəmbərlərnıng aqzi arkilik eytkən səzlidiridur. 15-ayəttiki izahatni kərüng. **«Əy əllər»** — «əllər» yat əllər, Yəhüdiy əməslərnı kərsitidu. **«Əy əllər, Hudaning həlki bilən billə xad-huram bolunglar!»** — «Qan.» 32:43. ■ **15:10** Qan. 32:43.

dəydu. □ ■

¹² Yənə, Yəxaya pəyoʻqəmbərmu mundak dəydu:

—
«Yəssəning yiltizi boləqan kixi məydanəqə qikidu,

Əllərgə ʰakimlik kildioqan zat ornidin turidu;

Əllər dərwəqə Uningəqə ümid baʻqlaydu». □ ■

¹³ Əmdi ümidning Igisi Huda Əzigə ixiniwatqanliqinglardin kəlbintlarni toluq xad-huramlıq wə tinq-hatırjəmlıkkə tolduroqay, xuning bilən Mukəddəs Rohning küq-kudriti bilən ümidkə toluq taxkaysilər. □

Pawlusning rosulluk hizmiti toʻqrisida

¹⁴ I qerindaxlirim, kənglünqlarning meʰribanliq bilən toloqanliqioqə, mol bilimlər bilən toluq bezəlgənlikigə, xundakla bir-biringlarəqə əzara jekiləp berələydioqanliqinglarəqimu qayilmən.

□ **15:11 «Əy barliq əllər, Pərwərdigarni mədʰiyilənglar, əy pütkül kowmlər, Uni uluqʻlanglar!»** — («Zəb.» 117:1) — bu ayət wə yukiriki nəkil kəltürülgən ikki ayəttə, Məsiʰ (dunyoqə kelixtin burun) pəyoʻqəmbərlərnıng aʻqzidin bexarət berip, kəlgüsidə Yəʰudiy əməslər bilən Əzi tallioqan həlki billə Hudaqə ibadət kilixip, Uning hizmitidə billə boluxidioqanliqini aldin’ala eytidu. ■ **15:11** Zəb. 117:1 □ **15:12 «Yəssəning yiltizi boləqan kixi məydanəqə qikidu, əllərgə ʰakimlik kildioqan zat ornidin turidu; əllər dərwəqə Uningəqə ümid baʻqlaydu»** — («Yəx.» 11:10) Məsiʰ toʻqruluk yənə bir bexarət. Yəssə bolsa, Dawut pəyoʻqəmbərnıng atisi idi. Birəq uning əwladi Məsiʰ, yəni «uning yiltizi»dur. ■ **15:12** Yəx. 11:10; Wəʰ. 5:5; 22:16. □ **15:13 «ümidning Igisi Huda...»** — əyni səz «ümidning Hudasi...».

15 Xundak bolsimu, Huda munga ata qilgan xapaet t p ylidin m n silerg  bir k sim t r pl rdin n qq  ixlarni  slitip qoyuxka s l j r' tlik bolup uxbu h tni yazmaqtim n.

16 Xu xapaet bil n m n Hudaning hux h wirini yetk z p ka ind k Uning ibaditini h mm  yerd  wujudka k lt r x hizmitid  *Y hudiy  m s*  llerg  M sih  ysaning hizmatkari bolup t yinl ndim. Bu hizmitimning m ksiti  ll rning Huda ya sunidigan ibaditi Mu  dd s Roh arkilik pak-mu  dd s kilinip, Hudani hurs n kilidigan qurbanlikt k Uning qobul kilixio ya layik boluxi  q ndur.  

17 Xuning  q n M sih  ysada bolganlikimdin

  15:16 **«bu hizmitimning m ksiti  ll rning Huda ya sunidigan ibaditi Mu  dd s Roh arkilik pak-mu  dd s kilinip...»** — « ll r»: yat  ll r, Y hudiy  m sl rni k rsitidu. **«Xu xapaet bil n m n Hudaning hux h wirini yetk z p ka ind k Uning ibaditini h mm  yerd  wujudka k lt r x hizmitid  Y hudiy  m s  llerg  M sih  ysaning hizmatkari bolup t yinl ndim. Bu hizmitimning m ksiti  ll rning Huda ya sunidigan ibaditi, Mu  dd s Roh arkilik pak-mu  dd s kilinip, Hudani hurs n kilidigan qurbanlikt k uning qobul kilixio ya layik boluxi  q ndur»**

— rosul Pawlus  zini ka ino ya ohxitidu. Hudaning kona zamanlardiki ibad thano ya ka inlarni t minl xtiki m ksiti h lkning to ra yolda Huda ya ibad t kilixidin ibar t idi. Xunga ular h lkning  z qurbanliklirini to ra, Hudaning qobul kilixio ya layik petid  sunuxio ya yard mqi w  hizmatkar idi. Pawlus  zining hux h w rni yetk z xning ahirki m ksiti Huda ya h kikiy, m nilik, qin dillik ibad tni barlikka k lt r xtin ibar ttur, d ydu. H kning bu ibaditini pak-mu  dd s kilix Mu  dd s Rohning ixi,  lw tt . Bu ibad tmu p k t jama t ibad t sorunlirida  m s, b lki ix ng qining p t n hayati arkilik ipadilididu (12:1-2).

Hudaning manga tapxuroʻanliridin pəhirlinimən.

18-19 Qünki əllərnin Hudaʻoʻya itaət kilixi üqün Məsihning manga kilduroʻanliridin baxka heqnemini tiloʻya elixka həddim əməs. Səz wə əməllər arkilik, alamətlük möjizilər wə karamətlər arkilik, Mukəddəs Rohning küq-kudriti bilən Yerusalemdin baxlap Illirikon əlkisgiqə aylinip həmmə yərdə Məsihning hux həwirini toluk jakarlidim.

20 Xundak kilip baxkilar saloʻan ulning üstigə bina salmaslik üqün, əzəldin Məsihning nami anglanmioʻan yərlərdə bu hux həwərnə jakarlaxka intilip kəldim.

21 Bu toʻqrisida *mukəddəs yazmilarda* eytiloʻinidək: —

«Uningdin həwərsiz boləʻanlar Uni kəridu, Anglimioʻanlar anglap qūxinidu». □ ■

Pawlusning Rimoʻya berix pīlani

22 Mana, xu *hizmətlirim* səwəbidin yeninglaroʻya berixni kəp kətim oylioʻan bolsammu, lekin tosuloʻularoʻya uqrap baralmidim. ■

23-24 Lekin həzir muxu ətraplarda *hux həwər yətküzülmigən* yərlər manga qalmioʻanliktin, həmdə kəp yillardin beri silərnə yoklap berix arzuyum boləʻanliktin, Ispaniyəgə beriximda silərnimu yoklap ətməkqimən. Səpirimdə aldi bilən silər bilən kərxüp, bir məzgil

□ 15:21 «Uningdin həwərsiz boləʻanlar Uni kəridu, anglimioʻanlar anglap qūxinidu» — «Yəx.» 52:15. ■ 15:21 Yəx. 52:15. ■ 15:22 Rim. 1:13; 1Tes. 2:18.

həmrahliqların toluk huxallinip, andin silərnin yardimlarnı dawamlaxturuxumni ümid qilimən. ■

25 Birax hazır bolsa Yerusalemlə berip, u yərdiki muqəddəs bəndilərnin hizmitidə boluxka ketiwatimən. ■

26 Qünki Makedoniyə wə Ahaya əlkilliridiki jamaətlər Yerusalemdiki muqəddəs bəndilər arisidiki yoksullarğa ianə tolap yardım berixni layiq kərdi.

27 Bu ixni ular bərəkət layiq kərdi; əməliyəttə bolsa ular Yerusalemdikilərgə kərzdardur. Qünki əllər *Yəhudiy kərindaxlarning* rohıy bəhtliridin bəhrimən boləan bolsa, maddiy jəhəttin ularğa yardım berixkə toqra kelidu. □

28 Mən bu ixni püttürgəndin keyin, yəni *Yerusalemdiki kərindaxlarning jamaətlərnin etiqadining* bu mewisini qəbul qilixini jəzmənləxtürgəndin keyin, silərnı yəqlap ətüp

■ 15:23-24 Rim. 1:10; 15:32; 1Tes. 3:10; 2Tim. 1:4.

■ 15:25 Ros. 19:21; 24:17.

□ 15:27 «Qünki

əllər Yəhudiy kərindaxlarning rohıy bəhtliridin bəhrimən boləan bolsa, maddiy jəhəttin ularğa yardım berixkə toqra kelidu» — «yardəm berix» degən söz grek tilida adətə muqəddəs ibadəthanidiki hizmət bilən munasiwətlikdur.

Ispaniyəgə barimən. □

²⁹ Yeninglaroʻya baroʻqinimda, Məsihning toluk bəht-bərikitini silərgə elip baridioʻanliqimni bilimən. ■

³⁰ Qerindaxlar, Rəbbimiz Əysa Məsih wə *Mukəddəs* Rohning mehır-muhəbbiti bilən silərdin etünimənki, mən üqün Hudaʻoʻya dua qilip mən bilən birliktə kürəx qiloʻaysilər — □ ■

³¹ mening Yəhudiye əlkisidiki etiqad qilmioʻanlarning yaman niyətliridin saklinixim, xuningdək Yerusalemda inʻamni yətküzüx hizmitimning xu yərdiki mukəddəs bəndilərnin qobul qilixioʻya erixixi üqün ■

³² həmdə ahirda Huda buyrusa, pəkirning xad-huramliq bilən yeninglaroʻya berip, silər bilən or-

□ **15:28** «Yerusalemdiki qerindaxlarning jamaətlərnin etiqadining bu mewisini qobul qilixini jəzmənləxtürgəndin keyin,...» — grek tilida «(Yerusalemdiki) qerindaxlaroʻya bu mewisini yətküzüp məhürləndürgəndin keyin,...» degən sözlər bilən ipadilinidu. Rosul Pawlus Yəhudiye qerindaxlarning bu sowoʻyatni qobul qilixini intayin muhim dəp bilətti. Qünki uni qobul qilixi sowoʻyat bərgənlərnə, yəni Yəhudiye əməs ixəngüqilərnə «bizning qerindaxlirimiz» dəp qobul qilixioʻya barawər bolatti, xunglaxkə barliq jamaətlərnin birliki wə muhəbbitini mustəhkəmləp əloʻya sürətti. Hudaʻoʻya təxəkkür, Yəhudiye qerindaxlar uni qobul qildi («Ros.» 21:17).

■ **15:29** Rim. 1:11. □ **15:30** «mən üqün Hudaʻoʻya dua qilip mən bilən birliktə kürəx qiloʻaysilər» — «kürəx qiloʻaysilər» degən sözlər jin-xəytanlarning Hudaning hizmitigə daim qarxi qikidiʻoʻanliqini kərsitidu; xunga bu hizmət üqün dua qilix (bularning qarxi qikəanliqə tüpəylidin) birhil kürəx, təs bir ix bolidu (məsilən «Kol.» 2:1, 4:11ni kərüng). ■ **15:30** 2Kor. 1:11. ■ **15:31** 2Tes. 3:2.

taq istirahat kiliximiz üqünmu dua kilöaysilər.■
 33 Amanlik-hatirjämlik Igisi bolöan Huda
 hëmminglar bilën billë bolöay! Amin!□

16

Pawlusning ahirki salamliri

¹ Kënhria xëhiridiki jamaätning hizmätqisi singlimiz Fibini silërgë täwsiyë kilip tonux-turimën;

² uni mukëddës bëndilërgë layik Rëbning muhëbbitidë qobul kilip kütüwalöaysilər, uning hërkindak ixta silërgë hajiti qüxsë, uningöya yardëm kilöaysilər. Qünki u özimu nuroqun kixilërgë, jümlidin mangimu qong yardëmqi bolöan.□

■ 15:32 Rim. 1:10; 15:23. □ 15:33 «**Amanlik-hatirjämlik Igisi bolöan Huda**» — äsliy tilida «Amanlik-hatirjämlikning Hudasi». □ 16:2 «**uni mukëddës bëndilërgë layik Rëbning muhëbbitidë qobul kilip kütüwalöaysilər...**» — «Rëbning muhëbbitidë» äyni grek tilida «Rëbdë» degën söz bilën ipadilidu. Muxu ibarë toqruluk «kirix söz»imizni kerüng. «**uning (yäni Fibining) hërkindak ixta silërgë hajiti qüxsë, uningöya yardëm kilöaysilər. Qünki u özimu nuroqun kixilërgë, jümlidin mangimu qong yardëmqi bolöan**» — bu sözlërgë qarïoqanda Fibi özi mälum säwëbtin Rimöya säpër kilmaqçi idi, xuning bilën Pawlusning bu salam hetini elip baridu. Muxundak uzun wë hëtärlük säpër kilix asan ämäs idi. Hudaoqya wë Fibigë kolimizda hazir turoqan bu qimmätlik hët üqün rähmät!

³ Mən bilən birgə ixligen, Məsih Əysada boləjan hizmətdaxlirim Priska bilən Akwilaoqa salam eytkaysilər □ ■

⁴ (ular meni dəp öz həyatining heyim-hətirigə qərimidi. Həm yaləuz mənla əməs, bəlki əllərdiki bərlək jamaətlərmu ulardın minnətdardur). □

⁵ Ularning ailisidə jəm bolidioqan jamaətkimu salam eytkaysilər.

Asiya əlkisidin Məsihkə etikadta əng dəslepki mewə bolup qıqқан, səyümlüküm Epənitkə salam eytkaysilər.

⁶ Silər üqün kəp əjir singdürgən Məryəmgə salam eytkaysilər.

⁷ Mən bilən zindandax boləjan, Yəhüdiy qerindaxlirim Andronikus wə Yunyaqqa salam eytkaysilər. Ular məndin awwal Məsihtə boləjan bolup, rosullar arisidimu abruyluqtur. □

⁸ Rəbbimizdə boləjan səyümlüküm Ampliyatka salam eytkaysilər.

⁹ Biz birgə ixligen Məsihtə boləjan hizmətdiximiz Urbanus wə səyümlüküm

□ **16:3 «Mən bilən birgə ixligen, Məsih Əysada boləjan hizmətdaxlirim Priska bilən Akwilaoqa salam eytkaysilər...»** — Priska (Priskila) wə eri Akwila hux həwəning kəp hizmitini qıləjan («Ros.» 18:2, 26, «1Kor.» 16:19, «2Tim.» 4:19ni kəring). ■ **16:3** Ros. 18:2,26.

□ **16:4 «... Həm yaləuz mənla əməs, bəlki əllərdiki bərlək jamaətlərmu ulardın minnətdardur»** — «əllər»: yat əllər, Yəhüdiy əməslərnı kərsitidu. □ **16:7 «Yəhüdiy qerindaxlirim Andronikus wə Yunya»** — muxu yərdiki «qerindaxlirim» yənə «uruk-tuqқанlirim» degən mənidimu boluxı mumkin. Bəxqə birhil tərjimisi: «ular rosullarning qərixida bək abruyluq kixilər».

Stahuslaroqa salam eytkaysilər.

¹⁰ Sinaklardin ötkən, Məsihtə sadik ispatlinip kəlgən Apeliska salam eytkaysilər. Aristowulusning ailisidikilərgə salam eytkaysilər.

¹¹ Yəhudiy kerindixim Hərodiyonoqa, Narkisning ailisidikilərdin Rəbdə boləqanlaroqa salam eytkaysilər.

¹² Rəbning hizmitidə japa tartiwatқан Trifena wə Trifosa hanimoqa salam eytkaysilər. Rəbning hizmitidə nurəqun japa tartқан sөyümlük *singlim* Pərsiska salam eytkaysilər.

¹³ Rəbdə tallanoqan Rufuska wə uning mangimu ana boləqan anisioqa salam eytkaysilər.

¹⁴ Asinkritus, Filigon, Hərmis, Patrobas, Hərmas wə ularning yenidiki kerindaxlaroqa salam eytkaysilər.

¹⁵ Filologus wə Yulyaqa, Nerius wə singlisoqa, Olimpas wə ularning yenidiki barliq muqəddəs bəndilərgə salam eytkaysilər. □

¹⁶ Bir-biringlar bilən pak sөyüxlər bilən salamlixinglar. Məsihning həmmə jamaətliridin silərgə salam! ■

Ahirki nəsihət

¹⁷ Kerindaxlar, silərdin xuni ötünimənki, silər ögəngən təlimgə qarxi qıqqan, aranglarda ihtilaplarni pəyda kilidioqan wə adəmni etikad yolidin teyilduridioqan kixilərdin pəhəs bolunglar, ulardın neri bolunglar. ■

□ **16:15 «Filologus wə Yulya»** — bəlkim ər-ayal. ■ **16:16** 1Kor. 16:20; 2Kor. 13:12; 1Tes. 5:26; 1Pet. 5:14. ■ **16:17** Mat. 18:17; Kol. 2:8; 2Tes. 3:6; 2Tim. 3:5; Tit. 3:10; 2Yuhə. 10.

18 Bundak kixilər Rəbbimiz Məsihkə əməs, bəlki öz qarnioʻya qul bolidu; ular silik-sipayə gəplər wə huxamət səzliri bilən saddilarning kəlbini azduridu. ■

19 Silərninḡ Rəbkə boləjan itaətmənlikinḡlardin həmməylən həwər tapti. Xunga əhwalinglardin xadlinimən; xundaḡtimu, yahxi ixlar jəhəttə aḡil boluxunḡlarni, yaman ixlaroʻya nisbətən nadan boluxunḡlarni halaymən. ■

20 Amanlik-hatirjəmlik Igisi boləjan Huda uzun ətməy Xəytanni ayaḡ astinḡlarda yənjiydu. Rəbbimiz Əysaning mehir-xəpḡiti silərgə yar boləqay! □

21 Hizmətdixim Timotiy, Yəhudiyy qerindaxlirim Lukyus, Yason wə Sospatirlardin silərgə salam. ■

22 (uxbu hətkə kələm təwrətküqi mənki Tərtiyumu Rəbdə silərgə salam yollaymən). □

23 Manga wə əyidə daim yioʻilidiḡan pütin jamaətkə sahibhanlik qilidiḡan Gayustin silərgə salam. Xəhərninḡ həziniqisi Erastus silərgə salam yollaydu, qerindiximiz Kuwartusmu xundak. ■

■ **16:18** Əz. 13:18; Fil. 3:19. ■ **16:19** Mat. 10:16; 1Kor.

14:20. □ **16:20** «**Amanlik-hatirjəmlik Igisi boləjan Huda**» — əsliy tilida «Amanlik-hatirjəmlikning Hudasi». ■ **16:21** Ros. 13:1; 16:1; 17:5; 20:4; Fil. 2:19; Kol. 1:1; 1Tes. 3:2; 1Tim. 1:2.

□ **16:22** «**uxbu hətkə kələm təwrətküqi mənki Tərtiyumu Rəbdə silərgə salam yollaymən**» — rosul Pawlusning kəzi ajiz boləqəḡka, adəttə yardəmqiḡə hətlirini yazduratti. Tərtiy uning üçün «Rimliklaroʻya»ning kələm təwrətküqisi (hatiriligüqi) boləqanidi. ■ **16:23** Ros. 19:22; 2Tim. 4:20.

24 Rəbbimiz Əysa Məsihning mehir-xərķiti həmminglarğa yar bolǝy! Amin!

Dua wə mǝdhiyǝ

25 Uzun zamanlardin buyan süküttǝ saklinip kǝlgǝn sirning wǝhiy kǝlinixi boyiqǝ, mening arkilik yǝtküzülgǝn bu hux hǝwǝr, yǝni Əysa Məsihning jakarlinixi bilǝn silǝrni mustǝhkǝmlǝxkǝ kǝdir Bolǝuqiǝ *xan-xǝrǝp bolǝy!* ■

26 Sir bolsa insanlarni etikadtiki itǝtmǝnlik yoliǝ elip berix üqün, mǝnggü hǝyat Hudaning ǝmrigǝ binaǝn hǝm biwasitǝ hǝm burunķi rǝyǝǝmbǝrlǝrning yezip kǝldurǝǝnliri arkilik, hǝzir barlik ǝllǝrgǝ wǝhiy kǝlinidi;

27 xundak kǝlǝǝn birdinbir dana Bolǝuqi Hudǝǝ Əysa Məsih arkilik *xan-xǝrǝp ǝbǝdil'ǝbǝd bolǝy!* Amin!

■ 16:25 ǝf. 1:9; 3:9,20; Kol. 1:26; 2Tim. 1:10; Tit. 1:2; 1Pet. 1:20.

**Muq ddes Kalam (y ngi yezik)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Pinyin script**

Copyright   2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5